

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота
за спеціальністю **231 «Соціальна робота»**

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ В МІСЦЯХ ЇХ КОМПАКТНОГО
ПРОЖИВАННЯ»**

Виконала: студентка 4 курсу, групи Ср-20-1

Спеціальність 231 Соціальна робота

3 Медичного факультету

Середа Є.В.

Керівник: Могилка Олександр Петрович, викладач
кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та
соціальної роботи, доктор філософії у галузі
соціальної роботи

Рецензент: Костіна Валентина Вікторівна,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної
педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди,
доктор педагогічних наук, професор.

Харків – 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ У МІСЦЯХ КОМПАКТНОГО ПРОЖИВАННЯ	8
1.1. Організація соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами, як науково-практична проблема	8
1.2. Особливості соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання	15
1.3. Технології соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання	18
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	29
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ У МІСЦЯХ КОМПАКТНОГО ПРОЖИВАННЯ	31
2.1. Теоретичне обґрунтування та розробка системи соціальної роботи із дітьми - внутрішньо переміщеними особами у дитячих безпечних просторах	31
2.2. Реалізація системи соціальної роботи із дітьми - внутрішньо переміщеними особами у дитячих безпечних просторах	56
2.3. Аналіз результатів дослідження	66
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	69
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	81

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

1. ВПО – внутрішньо - переміщені особи;
2. МКП – місця компактного проживання;
3. СЖО – складні життєві обставини;
4. МБФ – міжнародний благодійний фонд;

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах військового стану в Україні ситуація склалася таким чином, що люди вимушені були покинути своє місце проживання та виїхати за кордон або до інших міст нашої країни. Області Центральної та Західної України стали новим місцем проживання для вимушених переселенців, які втрачають або покидають свої домівки, роботу, близьких та рідних людей. За результатами статистичних даних в Україні офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб станом на вересень 2023 року становить 4 912 734 осіб, з них 1 051 169 неповнолітніх осіб. Більшість з них з Донецької, Харківської, Дніпропетровської та Київської областей.

Змінюючи своє оточення, створюючи нове середовище для існування люди становляться соціально-незахищеною верствою населення, опиняючись у складних життєвих обставинах. Проживаючи у новому місті людина стикається з різноманітними труднощами, такими як: проблемами задовольнити свої базові потреби, інтегруватися до проживання в нових громадах, створити умови для повноцінної життєдіяльності. Такі ситуації викликають безліч соціальних, психологічних, економічних проблем у внутрішньо переміщених осіб. Державні організації намагаються допомогти людям подолати певні труднощі та вирішити проблеми, але немає чіткого розуміння та способів надання комплексної допомоги внутрішньо переміщеним особам, для покращення їх життя. Органи місцевого самоврядування надають можливість ВПО проживати у місцях компактного проживання та пристосовуватися до нового тимчасового місця проживання.

Під час аналізу аспектів досліджуваної проблеми було визначено низку протиріч між:

- потребою у наданні якісних та актуальних соціальних, психологічних, медичних, педагогічних та юридичних послуг для внутрішньо-переміщених осіб та необхідністю створення системи з інформацією про можливість

отримати необхідні послуги на державному та недержавному рівнях для внутрішньо-переміщених осіб;

- відсутністю кваліфікованих фахівців у соціальній роботі, які опинилися у статусі ВПО та евакуювалися до інших регіонів та приїздом нових мешканців з деокупованих територій до м. Харкова.

- необізнаністю внутрішньо-переміщених осіб про можливість отримання певного виду допомоги, звернень до різних установ та затруднення адаптації внутрішньо-переміщених осіб, що допоможе інтегруватися та самостійно покривати свої базові потреби.

Об'єкт дослідження - організація соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами.

Предмет дослідження – особливості соціальної роботи з дітьми та їх батьками в місцях компактного проживання та безпечних просторах.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати, практично перевірити організацію соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання.

Відповідно до предмета й мети сформульовані **завдання дослідження**:

1. Розглянути організацію соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання як науково-практичну проблему;
2. Визначити особливості соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання.
3. Визначити технології соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання.
4. Обґрунтувати та практично перевірити організацію соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання.

Для виконання поставлених завдань застосовуються різні методи, форми, технології, серед них: опитування, анкетування, тренінги тощо. Методи орієнтовані на допомогу, соціальне обслуговування та підтримку людей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Дослідженням та вивченням цієї проблеми займалися О. Іляшко, А. Джуська, О. Лішик, М. Богун, М. Столяр, Т. Семигіна, Н. Гусак, А. Акмалова, І. Зверєва, Г. Лактіонова, А. Капська, В. Панок та інші. Вчені, що аналізують основи соціально-правового захисту осіб даної категорії; Н. Гусак, Н. Синковець, Т. Семигіна, С. Трухан, О. Субботіна, І. Куратченко, Н. Чуйко, О. Ляшук, також вони приділяють увагу вивченню значення особистісного ресурсу ВПО, дослідженню умов їх ресоціалізації у новій громаді та розробці практичних рекомендацій.

Нормативно-правовою базою у сфері забезпечення прав ВПО є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України", Закон України "Про безоплатну правничу допомогу", Закон України "Про соціальні послуги".

Теоретичне значення полягає у визначенні та обґрунтуванні особливостей соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами у місцях їх компактного перебування, узагальненні рекомендацій щодо оптимізації форм та методів ресоціалізації ВПО у нових територіальних громадах в умовах триваючого збройного конфлікту.

Практичне значення полягає теоретичний та практичний матеріал кваліфікаційної роботи може бути використаний у практичній діяльності соціальних працівників, фахівців установ соціального захисту, центрів зайнятості, волонтерських організацій.

Експериментальною базою дослідження була Благодійна організація "Харківський благодійний фонд "Благо". Авторка цієї роботи проходила практику та починала з волонтерства у цій організації. Проект "Інтегрована гуманітарна відповідь в умовах війни та післявоєнного відновлення" надав можливість побачити, з якими проблемами стикаються внутрішньо-переміщені особи, як за допомогою партнерських організацій можна побудувати структуру організації соціальної роботи з ВПО у місцях компактного проживання. Авторка цієї роботи виконувала обов'язки координатора вищезазначеного

проєкту у Харківській області, який впроваджувався за підтримки МБФ «Альянс громадського здоров'я». Окрім цього проєкту, а також у межах даного дослідження здійснювалася координація проєкту “Забезпечення доступу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, до ефективної реалізації виховного потенціалу у безпечних просторах”, метою якого було забезпечити задоволення нагальних потреб дітей та батьків у безпеці, спілкуванні, навчанні, проведенні дозвілля та всебічного розвитку на території дитячих безпечних просторів Харківської області шляхом налагодження комунікації та стабілізації позитивних відносин між дітьми та їх батьками. Проєкт впроваджувався за фінансової підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва у співпраці з чеською гуманітарною організацією «Людина в біді».

Апробація досліджуваної проблеми здійснювалася на науково - практичних конференціях. За підсумками участі у цих конференціях було видано тези у збірнику матеріалів, за темами:

- 1) Науково - практична конференція “Пріоритети особистості в навчанні дітей з особливими освітніми потребами в сучасних умовах” робота на тему: “Особливості організації соціальної роботи з дітьми із числа внутрішньо переміщених осіб” [63].
- 2) Науково - практична конференція “Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи” робота на тему: “Забезпечення можливості сім'ям ВПО, використовувати свій потенціал у безпечних просторах”.

Дана робота складається зі вступу, двох розділів та загальних висновків. Кількість сторінок основного тексту - 66, кількість джерел використаних під час написання роботи - 63.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ У МІСЦЯХ КОМПАКТНОГО ПРОЖИВАННЯ

1.1. Організація соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами, як науково-практична проблема

Поняття “внутрішньо переміщена особа” використовується в нашій країні з 2014 року, після початку збройного конфлікту на Сході України. У 2022 році цей термін почав використовуватися ширше, та охопив майже всю територію України. Визначення терміну застосовується до людей, які є громадянами України або іноземцями, які мають право на законних підставах проживати в країні, що добровільно або вимушено покинули свої домівки та переселилися до інших регіонів України, з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, збереження життя, безпеки та здоров'я.

Поняття “біженець” не застосовується до внутрішньо переміщених осіб, так як біженці покидають своє місце проживання та виїжджають за межі своєї країни.

Шелтер – (походить від англ. shelter - притулок). Це поняття означає “місце тимчасового перебування”, “прихисток”, “укриття”, де можуть проживати люди, які потребують допомоги. В нашому випадку це внутрішньо переміщені особи.

В Україні шелтер або як ще називають місце компактного проживання стає новою домівкою для вимушених переселенців. Шелтори створюються на базі гуртожитків університетів, коледжів, інтернатів, готелів, баз відпочинку, санаторіїв або взагалі орендуються приміщення та облаштовуються під проживання та мешкання людей.

Проживаючи у місцях компактного проживання люди пристосовуються до нових умов, адже доводиться починати нове життя, знайомляться з іншими

людьми, які також є вимушеними переселенцями, працевлаштовуються та починають підлаштовуватися під новий ритм та обставини життя.

Не покидаючи межі своєї держави та будучи громадянами своєї країни ВПО знаходяться під захистом своєї країни.

Після переміщення зі своїх домівок та втрати своїх матеріальних ресурсів, у внутрішньо переміщених осіб виникають численні проблеми. Такий стан призводить до нездатності переміщених осіб самостійно забезпечувати себе та задовольняти свої базові потреби (їжа, сон, відчуття безпеки і.п.). Люди, які опинилися без достатку, стикаються з обмеженим доступом до основних послуг і потребують допомоги від благодійного сектору та державних організацій. У таких випадках залежність від гуманітарної, психологічної, соціальної, медичної та іншої допомоги стає необхідністю для повноцінного існування.

Після прийняття рішення про евакуацію, людей поселяють до місць компактного проживання. Ці переміщення можуть спричиняти великий стрес у людей, оскільки кожна особа реагує на стрес та важкі рішення по-своєму. Кожен індивід має свою унікальну життєву історію, і кожна ситуація залишає свій слід. Однак стрес найчастіше виникає після негативних подій, збройних конфліктів, обстрілів, окупацій, і рішення залишити своє житло стає надзвичайно складним. Однак, проживаючи в місцях компактного проживання, люди ставлять перед собою завдання – продовжувати своє життя, незважаючи на всі труднощі.

Зрозуміло, що ВПО мають потребу в фінансовій, матеріальній, юридичній, психологічній і соціально-педагогічній підтримці та допомозі. На особистість негативно впливає стрес, що у цієї когорти населення пов'язаний із позбавленням домівки, відсутністю стабільності у житті, втратою друзів, годувальників, батьків, позбавлення турботи близьких та різних людей. Тому ми вважаємо і розуміємо, що ця проблема є комплексною та включає психологічну, соціальну, політичну, та комплексну соціальну роботу і звичайно, потребує особливих ресурсів для її втілення та вирішення. Соціальна робота як суспільне явище є своєрідною моделлю діяльності, що спрямована на

виконання компетентної соціальної допомоги, підвищення рівня ефективного процесу соціалізації, розвитку та виховання різних груп населення та здійснення соціального захисту цих груп [4].

Соціальна робота з ВПО та їх родинами повинна бути спрямована на забезпечення здорової соціальної підтримки та здійснення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та їх родин, активізацію і зміцнення їх потенціалу до адаптації, створення нових сприятливих умов для життєдіяльності цієї групи населення, забезпечення необхідної соціальної взаємодії, налагодження механізмів саморозвитку та самоорганізації, допомоги членам родин ВПО щодо їх ресоціалізації [5].

Зважаючи на те, що питання внутрішньо переміщених осіб зі східної частини України носить комплексний характер, це пов'язано з наявністю у цьому питанні як суб'єктивного, так об'єктивного чинника. Тому соціальна робота з цією групою населення повинно носити інтегративний характер, та включати необхідну сукупність певних заходів, забезпечувати повноцінне виконання основних функцій у їх грамотному поєднанні [7].

Тому вагому роль у цій справі, належить соціальному працівнику, який є зв'язним елементом між адміністративно-правовою системою соціального захисту з особами, для кого вона необхідна, внутрішньо-переміщеними особами та їхніми родинами. Спеціалісту належить забезпечити доступність необхідного комплексу послуг за-для цієї категорії населення [7].

Соціальні працівники визначаються суб'єктами соціальної роботи. Метою роботи з внутрішньо переміщеними особами та їх родинами є: надання допомоги у набутті нових навичок здорового поведіння у новому соціальному середовищі, частиною якого стає найближче оточення переселенця; забезпечення необхідної доступності комплексу послуг для ВПО та їх родин; усунення труднощів, що пов'язані з пристосуванням до нових умовних навколишніх ситуацій та обставин; зниження або усунення негативних наслідків або проблем ВПО або цілої родини переселенців; надання ефективних

та необхідних гуманітарних послуг, метою цієї діяльності є поліпшення якості життя родин переселенців [4].

До основних спрямованостей соціальної роботи з родинами ВПО належать: сприяння інтегруванню внутрішньо переміщених осіб та родин до нового соціального середовища, в яке вони потрапляють у зв'язку з життєвими обставинами; надання соціальної допомоги ВПО; створення більш спрощених процедур реєстрації, працевлаштування, отримання житла, відновлення бізнесу тощо [1].

Важливими принципами соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами та їх родинами у місцях їх компактного проживання є: добровільність, повага, своєчасність, персоналізація, комплексність, активізація клієнта.

Родини внутрішньо переміщених осіб, частіше за все потребують комплексної допомоги команди спеціалістів. Мультидисциплінарна команда – це група спеціалістів (соціальні педагоги та соціальні працівники, психологи, лікарі, середній медичний персонал, юристи, шкільні вчителі тощо), що об'єднані спільною метою. У таких командах чітко визначаються функції кожного спеціаліста, розподіляються сфери і ролі відповідальності. Як правило, соціальним працівником здійснюється координація роботи членів команди і представлення нових випадків [6].

Склад команди може змінюватися в залежності від потреб особи, яка отримує допомогу, та плану супроводу цієї особи. Головним завданням мультидисциплінарної команди є виявлення і надання допомоги родинам, які опинилися в важких життєвих обставинах. Члени такої команди повинні володіти навичками і досвідом, що необхідні для надання кваліфікованої допомоги клієнтам, також бути гарно поінформованими про принципи роботи та ресурси державної системи надання допомоги, про взаємодію складових підрозділів державної системи надання допомоги, а також про ресурси недержавних організацій, що працюють у регіоні та місці компактного проживання ВПО.

Звичайно, що робота міждисциплінарної команди є ефективною, коли всі її учасники (включно з людиною, що потребує допомоги) відповідально ставляться до організації роботи, розділяють відповідальність і обов'язки щодо своїх повноважень. Важливо, щоб у кожній мультидисциплінарної команди був один керівник процесу, що відповідає за результат роботи з кожною особою і звичайно групами осіб, що знаходяться у місцях компактного перебування ВПО.

Внутрішньо переміщені особи є великою групою осіб особливо з лютого 2022 року, з якою працюють фахівці різних спеціальностей, соціальні служби та волонтери. Травматичний досвід пережитий цією когортою населення, факт переміщення для таких осіб є значною кризовою життєвою ситуацією, яку значно посилює стресовий стан, появу емоційних реакцій. Для розуміння їх специфічних потреб і можливих станів, планування та надання спрямованої допомоги фахівцю необхідно пройти навчання з організації допомоги ВПО, враховуючи також закордонний досвід [8].

Сучасні дослідники у соціальній роботі з емігрантами в цілому та в роботі з ВПО зокрема виокремлюють три сфери життя людини, через які відбувається адаптація внутрішньо переміщених осіб:

1. Природно-антропологічна сфера. Для цієї сфери постає механізм територіальної реабілітації та соціальної адаптації на новому місці, а саме частіше за все у місцях компактного проживання ВПО. Оскільки дана сфера пов'язана з природою, домівкою, системою побутового обслуговування, вимушено переміщеній особі необхідна допомога в створенні нової особистісної ідентичності на новому місці проживання.

2. Агентно-професійна сфера. Ця сфера спрямована на забезпечення професійної адаптації, за рахунок отримання нового місця роботи, конкурентоспроможних якостей, їх репрезентації на ринку праці, і наскільки це можливо збереженню трудової практики за фахом та спрямуванням. У цьому напрямку соціальний працівник активно взаємодіє зі службами зайнятості, які займаються працевлаштуванням вимушено переміщених осіб.

3. Духовно-культурна сфера. За рахунок цієї сфери соціальний працівник допомагає підтримувати духовну гідність та духовні цінності ВПО. Тому найголовнішим завданням для соціальних працівників є допомога у відновленні та задоволенні соціокультурних та духовних потреб вимушено переміщених осіб.

Під час взаємодії ці три сфери стимулюють зміцнення та активізацію адаптаційного потенціалу особистості, запобігає негативним впливам на неї, забезпечують захист і охорону прав та свобод ВПО.

Спираючись на такого підхід сьогодні органами соціального захисту населення проводиться різноспрямована робота щодо адаптації вимушено переміщених осіб із зони бойових дій до нового місця компактного їх проживання. Соціальні працівники допомагають кожній особистості, що звернулася до них, у вирішенні її особистих економічних, соціальних, правових й інших запитів, сприяють у відновленні або встановленні необхідних вимушено переміщеним особам соціальних відносин.

На сьогодні виділяють два основних види соціальної роботи з ВПО:

1. Практична соціальна робота (робота з конкретною людиною чи групою осіб, які потребують певної соціальної допомоги). Практична соціальна робота проводиться за власне соціальним, соціально-психологічним, соціально-правовим, соціально-педагогічним, фінансовим, матеріальним, медико-соціальним, соціально-економічним, соціально-трудова і соціально-інформаційним напрямками.

2. Організаційна робота (розробка конкретних програм діяльності, організація роботи соціальної служби у місцях компактного проживання ВПО і т.п.) [3].

До найважливіших видів соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами відносяться: соціальна діагностика, соціальна корекція, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальна терапія. Вони спираються на цілісний підхід до кожної людини, враховуючи її інтереси, потреби, ціннісні орієнтації, на створення певних громадських умов, що спонукають до

мобілізації потенціалу існуючих у особистості внутрішніх сил для вирішення проблем і труднощів, які виникли внаслідок вимушеного переселення. Внутрішньо переміщеним особам на сьогодні надаються адміністративні, юридичні, медичні, соціально-психологічні послуги, які мають на меті адаптацію ВПО та забезпечення їхньої оптимальної та належної життєдіяльності. Разом із тим на різних рівнях влади приймаються нові нормативно-правові документи, створюються нові організації щодо підтримки та надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, відбувається перекваліфікація кадрів, створюються нові робочі місця, розвивається благодійна допомога і волонтерський рух тощо, тобто здійснюється інституалізація внутрішньо переміщених осіб в Україні у всіх її регіонах та громадах.

Отже можна зробити висновок про те, що робота з вимушено переміщеними особами, що мешкають у місцях їх компактного перебування потребують уваги багатьох спеціалістів. Тому з цією групою населення частіше за все працюють мультидисциплінарні бригади з обов'язковим включенням у них соціального працівника, що частіше за все відіграє важливу роль у процесі адаптації і інтеграції переселенців на новому місці проживання.

1.2. Особливості соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання

Головним напрямком соціальної реабілітації стає відновлення можливостей особи жити та діяти в новому соціальному середовищі, поновлення соціального статусу задля поступової та успішної суспільної інтеграції. Така технологія соціальної реабілітації покликана на відновлення потенціалу особи щодо життєдіяльності в новому соціумі та зміненому оточенні, що може обмежувати можливість реалізації потреб внутрішньо переміщеної особи.

Соціальна підтримка надається особам в залежності від обставин, в яких вони перебувають. Так одним з пріоритетних напрямів соціальної допомоги вимушено переміщеним особам вважається соціальний супровід фахівцями центрів соціальних служб, який передбачає відповідний розподіл спеціалістів та забезпечення усіма необхідними соціальними послугами вимушено переміщених осіб. Фахівцями соціальної сфери зазвичай використовуються наступні форми і методи соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб відповідно до причин і рівня їх дезадаптивного стану (табл. 1).

Таблиця 1. Форми та методи адаптації

№ п/п	Назва	Методи процесу адаптації
1.	Соціально-побутова адаптація	Допомога у адаптації та сприяння до нових умов соціального життя.
2.	Соціально-психологічна адаптація	Коригування поведінки внутрішньо переміщених осіб, допомога у подоланні стресу та дезадаптації.
3.	Професійна адаптація	Професійна орієнтація внутрішньо переміщених осіб, за необхідністю їх перекваліфікації, перегляд можливостей

		щодо стажування у необхідних сферах.
4.	Економічна адаптація	Ця діяльність спрямована на формування здатності особи забезпечувати власні потреби через безпосередньо професійну діяльність. Щодо соціально незахищених верств населення - економічна підтримка органами державної влади.
5.	Культурна адаптація	Сприяє засвоєнню нових морально-етичних норм, цінностей і правил суспільства, в якому опинилися внутрішньо переміщені особи.

У практиці соціальних працівників застосовуються загальноприйняті форми допомоги щодо осіб в залежності від кількості учасників, що потребують допомоги (особистісно-індивідуальні – стимулювання однієї особи та аналіз її життя; колективні – сприйняття груповим цінностям, активізація клієнта щодо вирішення власних проблем) та формою роботи (інституційні, державні способи надання соціальних послуг).

З-поміж методів соціальної роботи з ВПО вирізняються наступні:

- соціально-культурні (проведення культурно-масових заходів, соціальна адаптація осіб шляхом інформаційно-просвітницької роботи);
- соціологічні (теоретичне дослідження проблем внутрішньо переміщених осіб у місцях їх компактного проживання шляхом збору та аналізу отриманої інформації від них задля подальших проектування і прогнозів дій спеціаліста соціальної сфери);
- правові (нормативно-правове забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб);
- соціально-економічні (матеріальна підтримка та захист внутрішньо переміщених осіб);

- психолого-педагогічні (сприяння за потребою поліпшення психоемоційного стану внутрішньо переміщеної особи шляхом проведення бесід та дискусій, надання можливості роботи з психологом чи іншими спеціалістами з ментального за потребою);
- соціально-медичні (оздоровчі та профілактичні заходи, медична допомога);
- метод вирішення конфліктних ситуацій / посередництва (сприяння налагодження фахівцями соціальної сфери взаємодії між ВПО, місцевими жителями та спеціалістами закладів та установ різного профілю до яких вертаються переселенці) ;
- методи емпіричного дослідження (аналіз документів, спостереження, біографічний метод).

Соціальна робота як науковий напрямок, що формується, і навчальна дисципліна використовує багато підходів, але таки виробляє специфічний погляд на міграцію.

Соціальний працівник бачить у міграції населення аспекти, що призводять до протиріч ВПО із новим соціальним середовищем, відхилень від норми (дезінтеграція, дезадаптація, девіація). Необхідно знаходити способи, що дозволяють ці відхилення компенсувати, коригувати за допомогою різних методів роботи як із самими мігрантами, так і з населенням, що приймає їх.

Таким чином, до провідних особливостей соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання є робота над адаптацією осіб до нового середовища з використанням таких методів соціальної роботи, як: соціально-культурні, соціологічні, правові, соціально-економічні, психолого-педагогічні, соціально-медичні, метод вирішення конфліктних ситуацій / посередництва, методи емпіричного дослідження.

1.3. Технології соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання

Якщо спиратися на те, що соціальна робота це цілісний зміст діяльності, тоді робота з внутрішньо переміщеними особами у місцях компактного проживання як складову частину, то реальний впізнаваний вираз специфіки цієї частини проявляється в певних формах та технологіях роботи соціального працівника. Останніми роками в сучасній науці та практиці часто використовуються поняття "соціальні технології" та "технологія соціальної роботи". Незважаючи на трохи штучне і не стандартне поєднання слів – "технології" та "соціальні", таке поєднання у сучасній науці стало вже загальноприйнятим і цілком прийнятним для дослідження соціальної роботи. Можливе вживання цього терміну і стосовно соціальної роботи з вимушено переселеними особами. Але в даному випадку ми використовуємо поняття "форма" (вид) виходячи з такого судження. Соціальна технологія – це комплекс заходів, який має цілісний, доволі стійкий і водночас операціоналізований характер [1]. Для соціальної роботи з ВПО, що перебуває, по суті, на початку свого становлення у новому середовищі, достатньо складно говорити про технології.

Соціальна робота як діяльність має зміст, стійкі ознаки цього змісту проявляються в різних організаційних процедурах та формах, що є відображенням особливості соціальної взаємодії у зв'язках та відносинах "людина-держава", "людина-організація", "людина-людина" в певному соціальному середовищі. Поняття форми та технології надає можливість проведення більш послідовного розкладу актів діяльності за їхніми певними видовими ознаками.

Соціальна робота з вимушено переміщеними особами для забезпечення інтеграції цієї когорти осіб мають розвиватися у таких напрямках: по-перше, вплив на суспільство в певній місцевості з метою посилення толерантності ; по-друге, впливу на самих ВПО з метою підвищення адаптаційного потенціалу та можливостей до інтеграції. Таким чином нове середовище стає більш

комплементарним до вимушено переселених осіб, якщо враховувати структуру населення та впливати на неї, іншими словами, здійснюється вплив на всі життєві сфери спираючись на територіальну реабілітацію, культурну інтеграцію, професійну адаптацію. Якщо деталізувати вищесказане: а) забезпечення реабілітації для адаптації в місцевому співтоваристві, а саме у природничо-антропологічній сфері (надання матеріальної допомоги, допомога з новим житлом, отримання медичних послуг за необхідністю тощо); б) культурна інтеграція в культурно-духовній сфері (підтримання реалізації національно-культурних потреб переселенця, формування настанов толерантності суспільства у яке потрапив ВПО, вивчення мовних та культурних відмінностей); в) адаптаційні заходи в агентно-професійній сфері (моніторинг потреб підприємств регіону в робочій силі, вимушено переміщених осіб у робочому колективі та робочих місцях, необхідних умовах праці та заробітної плати, наявності та створення робочих місць, умови підвищення кваліфікації прибулих громадян тощо).

Соціальна профілактика – це діяльність соціальної сфери що є цілеспрямованою, свідомою, соціально організованою що спрямована на запобігання будь-яких можливих психолого-педагогічних, юридичних, кримінальних, соціальних, правових та інших проблем з метою досягнення бажаного встановленого результату. Профілактична робота з групою вимушено переміщених осіб полягає у реалізації системи груп заходів, а саме: медико-соціальних, соціально-психологічних, соціально-педагогічних та правових, що спрямовані на усунення присутніх умов та причин виникнення проблем у ВПО у місцях їх компактного проживання, а також системи заходів з профілактики неблагополуччя у цих групах[59].

Зазначені профілактичні заходи є необхідними та важливими у всіх сферах життєдіяльності людини, а особливо ВПО у місцях їх компактного проживання.

Рівнями технологій соціальної профілактики є:

1. Загальносоціальний рівень (загальна профілактика). Передбачає діяльність держави, суспільства, їх інститутів, спрямовану на вирішення суперечностей у галузі економіки, соціального життя, у морально-духовній сфері. Вона здійснюється різними органами державної влади і управління, громадськими формуваннями, для яких функція попередження не є головною або професійною. Спільними є заходи, які не призначені виключно для профілактики якоїсь соціальної проблеми, але об'єктивно сприяють її попередженню або скороченню (підвищення освітнього, культурного рівня особистості, вдосконалення виховної роботи).

2. Спеціальний рівень (соціально-педагогічна профілактика) полягає в цілеспрямованому впливі на негативні фактори, пов'язані з окремими видами відхилень або проблем. Усунення або нейтралізація причин цих відхилень здійснюється в процесі діяльності відповідних суб'єктів, для яких профілактична функція є професійною.

Спеціальні заходи – це заходи, спрямовані на вирішення певної задачі, наприклад профілактика неблагополуччя сімей.

3. Індивідуальний рівень (індивідуальна профілактика) являє собою профілактичну діяльність щодо конкретних осіб, поведінка яких має риси відхилення або проблемності [59].

Розглядаючи соціальну профілактику як свідому і соціально організовану діяльність, можна виділити послідовний ряд її основних стадій:

1. Стадія попередження, основним завданням якої є вжиття заходів, що формують у людини соціально прийнятну систему цінностей, потреб і уявлень.

Це дозволить їй уникати таких форм поведінки та діяльності, які можуть ускладнити процес життєдіяльності самої людини та її найближчого оточення. В якості наглядного прикладу: соціально-педагогічна робота з батьками з числа внутрішньо переміщених осіб, щодо використання інноваційних моделей виховання дитини, що можуть попередити в майбутньому, виникнення девіантної або делінквентної поведінки в дитини та не допустити виникнення індивідуально-психологічних проблем.

2. Стадія запобігання, що спрямована на вжиття своєчасних і ефективних заходів, недопущення виникнення ситуації, яка загрожує ускладненням процесу життєдіяльності суб'єкта. Так, в якості прикладу, коли своєчасний соціальний супровід, соціально-психологічна або матеріальна допомога членам родини, допомагає родині впоратись з важкими життєвими обставинами.

3. Стадія покарання – використовуючи соціально прийнятні способи, блокувати форми діяльності та поведінки суб'єкта, які можуть призвести до виникнення негативних наслідків як для нього і його найближчого оточення, так і для суспільства в цілому. Саме на вирішення цього завдання спрямована існуюча в будь-якому суспільстві система законодавчих, моральних, педагогічних, адміністративних та інших санкцій, що карають за вчинення певних дій або що не допускають їх повторення [59].

Профілактика є одним з основних і перспективних напрямків діяльності щодо соціального захисту та підтримки населення.

Соціальна діагностика. Термін «діагностика» (від грецьк. *diagnostikos* - здатність розпізнавати) використовується в медицині для позначення процесу розпізнавання хвороби, постановки діагнозу [62].

Соціальна діагностика – процес наукового виявлення та вивчення причинно-наслідкових зв'язків і взаємостосунків у суспільстві, що характеризують його соціально-економічний, культурно-правовий, моральнопсихологічний, медико-біологічний та санітарно-екологічний стани. В більш вузькому розумінні – це вивчення причин соціальних проблем, котрі створюють складні життєві ситуації для індивіда, сім'ї, окремих груп [53].

Результатом соціальної діагностики є соціальний діагноз, тобто чітко окреслений перелік проблем конкретного суб'єкта, їхні взаємозв'язки, взаємозалежності та ієрархії.

«До найбільш вживаних методів соціальної діагностики, що використовуються у процесі оцінки стану сім'ї, можна віднести такі: бесіда; інтерв'ю/опитування (клієнта та його соціального оточення: родичів, сусідів, колег (за згодою клієнта), вчителів, інших спеціалістів, які мали з ним справу);

спостереження; аналіз документів (історія хвороби, постанова суду, попередні записи спеціалістів тощо); екокарта; карта соціальної мережі; лінія часу; генограма» [60].

Оцінка потреб. Різновидом технологій соціальної діагностики, що використовуються при роботі з різними категоріями сімей, є оцінка потреб. Оцінювання розглядається як фундаментальна технологія, орієнтована на визначення потреб отримувачів послуг, системний моніторинг процесу надання послуг (допомоги, підтримки тощо) і досягнутих результатів, аналіз фінансових витрат і прогнозування економічного ефекту, а також як певний процес визначення базових даних, необхідних для подальшого планування результативної роботи з клієнтом з метою подолання його складних життєвих обставин [39].

Компонентами оцінювання є різні види оцінки, які одночасно виступають як його інструмент, тобто як сукупність методів, за допомогою яких визначаються нагальні потреби індивіда, групи, громади, суспільства, так і частина циклу оцінювання. Розрізняють: оцінку потреб, оцінку процесу, оцінку результатів (впливу), економічну оцінку [10]. Процедури збору інформації можуть включати: бесіду, дискусії, спостереження, опитування (інтерв'ю, анкетування), тестування тощо.

Оцінка потреб проводиться для того, щоб мати вичерпну картину життєвих обставин дитини і сім'ї та скерувати процес добору необхідного типу втручання. Виділяють два рівні оцінки потреб: первинний - початкова оцінка; вторинний - комплексна оцінка. Оцінка потреб дитини і сім'ї розглядається як дії зі збору, обробки, систематизації, аналізу, узагальнення та порівняння даних за певними стандартами, моделями [21].

Моніторинг. «Враховуючи складність проблем, які переживає сучасна сім'я, постійну зміну її структури та характеристик, в даний час необхідно, крім діагностичних процедур, здійснювати соціально-педагогічний моніторинг сім'ї» [22].

Моніторинг – регулярне, періодичне дослідження одного і того ж об'єкта (явища, процесу), що здійснюється за єдиною методикою [30, с.71]. Таке дослідження дозволяє простежити динаміку розвитку дисфункції.

Соціально-педагогічний моніторинг сім'ї – це система періодичного збору, узагальнення та аналізу соціально-педагогічної інформації про процеси, що протікають в сім'ї та прийняття стратегічних і тактичних рішень [33].

Суть соціально-педагогічного моніторингу сім'ї полягає в комплексному використанні всіх даних про процеси і події сімейного життя, що носять природний характер (інформація, яку надають самі члени сім'ї, спостереження, твори та малюнки дітей про сім'ю) та ті, що отримані в ході спеціально організованого дослідження (опитування, анкетування, метод експертних оцінок, біографічний метод та ін.).

Соціальне інспектування – це система заходів, спрямованих на виявлення, здійснення аналізу, нагляду за умовами життєдіяльності сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, моральним, фізичним і психічним станом дітей та молоді, оцінку їх потреб, контроль за дотриманням державних стандартів і нормативів у соціальній сфері [15].

Соціальне інспектування передбачає заходи, спрямовані на:

- з'ясування факту наявності складних життєвих обставин;
- виявлення причин, що призвели до виникнення складних життєвих обставин, які особи не можуть подолати самотійно;
- оцінку потреб та визначення необхідності у здійсненні соціального обслуговування осіб;
- з'ясування можливості та здатності осіб до самотійної життєдіяльності;
- у випадку реальної загрози життю і здоров'ю осіб, які не можуть захистити себе від насильства або жорстокого поводження, вжиття негайних заходів для їх усунення;
- забезпечення прав осіб на отримання своєчасної допомоги;

– контроль за дотриманням державних стандартів і нормативів у сфері соціальної роботи [60].

Соціальне інспектування передбачає відвідування осіб за місцем фактичного проживання; збір додаткової інформації про осіб щодо умов їх життєдіяльності, причин та факторів, які обумовили появу складних життєвих обставин, засобів та можливостей для їх подолання; аналіз потреб осіб, підготовка рекомендацій щодо здійснення подальшої роботи з ними.

Метою соціального інспектування, яке здійснюється на етапі перевірки інформації щодо складних життєвих обставин сім'ї, є виявлення в життєдіяльності сімей причин, які призвели до матеріального, соціального та/або фізичного неблагополуччя, виникнення психологічних конфліктів між її членами, необхідно всебічно вивчити сім'ю, ознайомитися з умовами її проживання, проаналізувати її життєвий цикл, структуру, виконання нею основних функцій, характер взаємовідносин між її членами.

Результатом соціального інспектування є знайомство представників державних органів та громадськості з реальним станом справ у сім'ї, яке дає підстави для формування висновків відносно напрямків подальшої роботи з нею.

Соціальний патронаж. Патронаж соціальний (лат. patronus - покровитель, оборонець) – вид соціального обслуговування (переважно за місцем проживання) індивідуальних клієнтів і груп ризику, який полягає у постійному соціальному нагляді, регулярному відвідуванні їх житла соціальним працівником, наданні їм необхідної економічної, матеріально-побутової, лікувально-профілактичної допомоги [42].

В практиці соціальної роботи патронаж визначається як форма соціального обслуговування клієнтів, які не мають достатньо ресурсів для задоволення власних елементарних потреб і які не можуть самостійно вирішувати власні життєві проблеми [1].

Соціальний супровід (за І.Д. Зверевою, О.В. Безпалько) – це вид соціальної роботи, спрямованої на забезпечення оптимальних умов

життєдіяльності сімей, дітей і молоді, шляхом надання необхідних соціальних послуг, допомоги та здійснення відповідних заходів. Його здійснює соціальний працівник, діяльність якого спрямована на підтримку сім'ї в різних видах її життєдіяльності, формуванні здатності сім'ї самотужки долати свої труднощі, надання допомоги сім'ям з метою розв'язання різних проблем [18].

Соціально-педагогічний супровід неблагополучних сімей (за І. Трубавіною) – це довготривала, різноманітна допомога різним типам неблагополучних сімей, спрямована на створення умов для усунення причин неблагополуччя (чи їх можливості компенсації), форсування процесу формування здатності сім'ї самотужки розв'язувати свої проблеми, долати труднощі, виконувати функції, реалізовувати свій соціальний і виховний потенціал, права в суспільстві, корекцію і покращення внутрішньо сімейних стосунків сім'ї із мікро- і макросередовищем [52].

Технологія соціального супроводу – це така модель соціальної роботи, коли соціальний працівник відповідає не лише за організацію, а й за надання необхідних послуг клієнтові, які можуть бути реалізовані різними установами.

Соціальний працівник виступає в якості соціального менеджера: організовує надання соціальної допомоги та здійснює координацію її надання різними спеціалістами, установами та організаціями [62].

Соціальний супровід, як вид соціальної роботи, що базується на впровадженні комплексного індивідуального підходу до вирішення проблем клієнта/сім'ї здійснюється шляхом надання різних видів матеріальної та психологічної допомоги, соціальних послуг, консультування, захисту інтересів клієнта сім'ї в органах державної влади [15].

Соціальне обслуговування – система соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності [16].

Консультування. Консультування є одним із напрямів роботи соціального працівника, що допомагає клієнтові проаналізувати і зрозуміти сутність його

важкої життєвої ситуації і запропонувати різноманітні варіанти, які можуть бути використані для розв'язання проблеми. За змістом соціальне консультування – це технологія надання соціальної допомоги шляхом цілеспрямованого інформаційного впливу на людину чи групу людей з метою відновлення і оптимізації соціальних функцій, розробки соціальних норм спілкування [23].

Соціальне консультування (каунселінг) – процес, під час якого спеціаліст дає рекомендації з розв'язання соціальних проблем клієнта. Соціальне консультування проводять як індивідуально, так і в групі з метою підвищення соціальної компетенції клієнтів з різних питань. За формою організації соціальне консультування може бути: консультуванням у загальних чи спеціалізованих формуваннях соціальних служб, а також виїзні консультації.

Консультантами можуть виступати спеціалісти соціальних служб, залучені фахівці з певних проблем, колишні клієнти соціальних служб, залучені до реалізації соціальних програм [18].

Однією із форм консультування є сімейне консультування, що передбачає надання соціальним працівником консультативної допомоги при виникненні проблем, конфліктів у взаєминах між дорослими і дітьми.

Консультування сім'ї визначається як процес, спрямований на зміни на краще в сім'ї, на її благополуччя за допомогою та за участі як психолога, так і членів сім'ї через спілкування [34].

Соціальна-педагогічна реабілітація – це комплекс заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених індивідом і сім'єю суспільних зв'язків та відносин унаслідок погіршення стану здоров'я, стійких розладів функцій організму; зміни статусу; умов життя (смерть члена сім'ї, втрата житла тощо).

Метою цих заходів є повернення сім'ї до виконання її функцій, формування в особистості позитивного ставлення до життя, праці, навчання. Соціально-педагогічна реабілітація сім'ї спрямована на відновлення соціального і виховного потенціалу сім'ї, захист її прав у кризових ситуаціях, що дозволить їй повернутися до функціональної спроможності у суспільстві,

знайти мету життєдіяльності і місце у мікро- і макросередовищі, самостійно розв'язувати проблеми. Вимірюється якість життя через такі показники:

- 1) фізичний стан і функції;
- 2) психологічна сфера (пізнавальна діяльність, емоційна сфера, самооцінка)
- 3) рівень незалежності;
- 4) соціальні стосунки;
- 5) оточуюче середовище [29].

Таким чином, було визначено низку профілактичних та діагностичних різнорівневих та багатовекторних технологій, що використовуються в роботах з сім'ями вимушених переселенців та направлені на покращення рівня життя в таких сім'ях.

В другому розділу досліджено сім'ї переселенців, як соціальний феномен, та виявлено причини і форми прояву негараздів в таких сім'ях. Основними причинами виникнення дисфункції є соціально-психологічні, психолого-педагогічні, психічні, матеріально-побутові, медико-санітарні, кримінальні проблеми в сім'ї. Проявом дисфункції є виникнення та поширення: проблемних, конфліктних, соціально неблагополучних, дезорганізованих сімей, сімей з низьким рівнем матеріальних та житлових умов, сімей з поганими медико-санітарними умовами та неповних сімей.

Факторами, що сприяють виникненню дисфункції в сім'ях мігрантів:

1. Фактор соціально-психологічної дезадаптації та психологічні проблеми членів родини мігрантів;
2. Фактор соціальної адаптації, а у випадку з сім'ями зовнішніми мігрант проблемами соціокультурної адаптації в новому середовищі;
3. Соціально-медичний;
4. Педагогічні фактори в сім'ї;
5. Соціально-економічний фактор.

Технологіями соціальної роботи з сім'ям, які використовуються в роботі з попередження дисфункції в сім'ях внутрішньо переміщених осіб є: соціальна

профілактика та соціальна діагностика. До основних технологій соціальної роботи з сім'ям, які використовуються в роботі з попередження дисфункції в сім'ях внутрішньо переміщених осіб відносять: профілактику та соціальну діагностику.

Профілактика виникнення негативних явищ в сім'ях вимушених переселенців може проводитись на багатьох рівнях, а саме:

1. загальносоціальному рівні (загальна профілактика);
2. спеціальному рівні (соціально-педагогічна профілактика);
3. індивідуальному рівні (індивідуальна профілактика).

Також, виділяють основні стадії профілактики:

1. стадію попередження;
2. стадію запобігання;
3. стадію покарання.

Діагностика включає в себе такі технології: соціально-педагогічний моніторинг, соціальне інспектування, соціальний патронаж, соціальний супровід, соціальне обслуговування, соціальне консультування, соціальнопедагогічна реабілітація.

Отже, технології соціальної роботи це певні моделі соціальної роботи, коли соціальний працівник відповідає не лише за організацію, а й за надання необхідних послуг клієнтові, які можуть бути реалізовані різними установами до основних технологій відносять: соціальну профілактику, соціальну діагностику, соціальне обслуговування, соціальне консультування (каунселінг) та інші.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Поняття “внутрішньо переміщена особа” використовується в нашій країні з 2014 року, після початку збройного конфлікту на Сході України. У 2022 році цей термін почав використовуватися ширше, та охопив майже всю територію України. Визначення терміну застосовується до людей, які є громадянами України або іноземцями, які мають право на законних підставах проживати в країні, що добровільно або вимушено покинули свої домівки та переселилися до інших регіонів України, з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, збереження життя, безпеки та здоров'я.

Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами та їх родинами завжди спрямована на здійснення соціального захисту та забезпечення їх соціальної підтримки, активізацію та зміцнення адаптаційного потенціалу кожної переміщеної особи, створення сприятливих умов для їх життєдіяльності у будь яких умовах, а особливо у місцях їх компактного проживання, забезпечення тривалих соціальних взаємовідносин, поновлення механізмів самоорганізації і саморозвитку, допомогу членам родин внутрішньо переміщених осіб у їх гарній та поступовій соціалізації у нових місцях проживання.

ВПО частіше за все працюють мультидисциплінарні бригади з обов'язковим включенням у них соціального працівника, що частіше за все відіграє важливу роль у процесі адаптації і інтеграції переселенців на новому місці проживання.

Провідними особливостями соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання є робота над адаптацією осіб до нового середовища з використанням таких методів соціальної роботи, як: соціально-культурні, соціологічні, правові, соціально-економічні, психолого-педагогічні, соціально-медичні, метод вирішення конфліктних ситуацій / посередництва, методи емпіричного дослідження.

Також важливими складовими у роботі соціального працівника є технології соціальної роботи, а саме це певні моделі соціальної роботи, коли

соціальний працівник відповідає не лише за організацію, а й за надання необхідних послуг клієнтові, які можуть бути реалізовані різними установами до основних технологій відносять: соціальне обслуговування, соціальну профілактику, соціальну діагностику, соціальне консультування (каунселінг) та інші.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ У МІСЦЯХ КОМПАКТНОГО ПРОЖИВАННЯ

2.1. Теоретичне обґрунтування та розробка системи соціальної роботи із дітьми - внутрішньо переміщеними особами у дитячих безпечних просторах

Під час аналізу аспектів досліджуваної проблеми було визначено низку протиріч між:

- потребою у наданні якісних та актуальних соціальних, психологічних, медичних, педагогічних та юридичних послуг для внутрішньо-переміщених осіб та необхідністю створення системи з інформацією про можливість отримати необхідні послуги на державному та недержавному рівнях для внутрішньо-переміщених осіб;

- відсутністю кваліфікованих фахівців у соціальній роботі, які опинилися у статусі ВПО та евакуювалися до інших регіонів та приїздом нових мешканців з деокупованих територій до м. Харкова.

- необізнаністю внутрішньо-переміщених осіб про можливість отримання певного виду допомоги, звернень до різних установ та затруднення адаптації внутрішньо-переміщених осіб, що допоможе інтегруватися та самостійно покривати свої базові потреби.

Так з травня 2023 авторка разом з благодійним фондом «Благо» координує відкритий новий МКП (м. Харків, вул. Балканська, 19), реагуючи на запити на отримання допомоги від вимушено переміщених осіб. У зазначеному МПК проживає 303 людини (з них 270 дорослих, 33 дитини, маломобільних – 13 осіб), що мають статус вимушено переміщених осіб. Важливо розуміти, що більше 70% потреб задовольняють частіше за все партнери.

Важливо також зауважити, що соціальний працівник надає соціальні послуги приблизно 20-30 людям на місяць (не тільки консультації, а і кейс-випадки, які є довготривалими).

За час роботи над дипломною роботою нами було прийнято участь у роботі над 2 проектами та подано заявку на третій. Важливо зауважити, що під час надання допомоги зазначеному контингенту соціальні працівники та всі особи що приймали участь у роботі дотримувалися «Стандарту надання гуманітарної допомоги БО «Харківський благодійний фонд «Благо»». Стандарт надання гуманітарної допомоги БО «Харківський благодійний фонд «Благо» розроблено на основі Основного гуманітарного стандарту якості та відповідальності (CHS) — це добровільний кодекс поведінки, який описує основні елементи принципів, підзвітних та якісних гуманітарних дій (Додаток 1). З юридичної точки зору перед виконанням проєкту нами були складено меморандум про співпрацю з другою стороною, для можливості суспільними силами допомагати людям у вирішенні проблем. (Додаток 7)

Розглянемо задачі проєктів в яких було прийнято участь:

ЗАЯВКА 1 ПРОЄКТУ: «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ СІМЕЙ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ, ДО ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У БЕЗПЕЧНИХ ПРОСТОРАХ».

Область покриття: Харківська область, м. Харків; Харківська область, сел. Слобожанське

Термін реалізації: 01.11.2023- 29.02.2024р.

Мета проєкту – забезпечити задоволення нагальних потреб дітей та батьків у безпеці, спілкуванні, навчанні, проведенні дозвілля та всебічного розвитку на території дитячих безпечних просторів Харківської області шляхом налагодження комунікації та стабілізації позитивних відносин між дітьми та їх батьками.

Задача проєкту – забезпечення психолого-педагогічної та соціальної підтримки дітей та їх батьків, у тому числі із числа внутрішньо переміщених осіб; розробка та впровадження програми формування відповідального батьківства в умовах війни та налагодження ефективної виховної комунікації

між батьками та дітьми шляхом залучення відповідних фахівців та застосування необхідних форм діяльності на території дитячих безпечних просторів у м. Харкові та сел. Слобожанському.

Види діяльності:

- Надання індивідуальної та групової психологічної допомоги;
- Організація соціального супроводу з метою допомоги у вирішенні життєво-важливих проблем за потребою;
- Організація навчальних та розвиваючих заходів для дітей (майстер-класи, додаткові навчання з вчителями, в тому числі з вивчення іноземної мови, заходи з розвитку мовлення тощо);
- Створення та організація діяльності клубу відповідального батьківства;
- Організація діяльності фасилітативного супроводу у дитячих безпечних просторах у межах проекту.

Цільова аудиторія: Діти та батьки, які відвідують безпечні простори

Методологія:

У межах даного проекту будуть використані статистичні методи (проведення анкетування щодо сильних сторін та труднощів дітей)

Психологічні методи будуть використані з метою з'ясування психологічного стану та його стабілізації (ігрова терапія, арттерапія, психологічне консультування)

Педагогічні методи будуть використані для організації навчально-виховного процесу у дитячих безпечних просторах (метод організації діяльності, тренування, ігри, заохочення)

Соціальні методи будуть використані з метою полегшення самореалізації клієнтів проекту в умовах війни (спостереження, опитування, бесіда).

Очікувані кількісні показники

Індивідуальна робота

1. Індивідуальна психологічна допомога. Стабілізація психологічного стану особистості: Офлайн 20 консультацій - 20 людей

Всього в індивідуальній роботі: 20 консультацій 20 людей

Групова робота

1. Проведення розвиваючих та розважальних заходів для дітей та батьків (майстер-класи, йога тощо): Організація дозвілля дітей та батьків для розвитку творчих навичок та потенціалу: 2-3 дня на тиждень на одну локацію 80 заходів (2 локації по 10 заходів на місяць) 80 дітей, 60 дорослих;
2. Додаткові навчання з вчителями (у тому числі і англійська мова). Поглиблення знань з навчальної програми та набуття нових знань і навичок: 3 дня на тиждень, 96 заходів (2 локації по 12 заходів на місяць), 80 дітей, 60 дорослих;
3. Заходи з розвитку мовлення: Сприяння правильному розвитку мовлення дітей та формування комунікативних зв'язків 1 раз на тиждень 32 заходу (2 локації по 4 заходи на місяць) 80 дітей, 60 дорослих;
4. Групові консультації психологічної допомоги (для дітей та батьків) Стабілізація психологічного стану клієнтів, підвищення рівня стійкості особистості, допомога в формуванні позитивного батьківства 2 рази на тиждень 64 заходи (2 локації по 8 заходів на місяць) 80 дітей, 60 дорослих;
5. Клуб відповідального батьківства (проведення тренінгів, лекцій, інтерактивних ігор тощо) Формування навичок соціально-активної взаємодії батьків 2-3 рази на місяць 10-15 заходів за весь період реалізації проєкту 80 дітей, 60 дорослих.

Всього у груповій роботі: 287 заходів на 2 локації, 80 дітей, 60 дорослих.

Загалом: 307 заходів, 80 дітей, 60 дорослих.

Кількісні показники

За весь період реалізації проєкту планується:

1. Провести 307 заходів з індивідуальної та групової роботи (психологічна допомога дітям та батькам, розвиваючі та розважальні заходи, додаткові навчання з вчителями, заходи з розвитку мовлення)

2. Залучити 80 дітей та 60 дорослих осіб на заплановані заходи.

Індикатори ефективності:

Проведення опитування щодо задоволеності якості та актуальності послуг, що надаються в межах проекту.

Анотація та обґрунтування проєкту

Назва: Забезпечення доступу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах до ефективної реалізації виховного потенціалу у безпечних просторах.

Мета: Забезпечити задоволення нагальних потреб дітей та батьків у безпеці, спілкуванні, навчанні, проведенні дозвілля та всебічного розвитку на території дитячих безпечних просторів Харківської області шляхом налагодження комунікації та стабілізації позитивних відносин між дітьми та їх батьками.

Обґрунтування:

У зв'язку з ситуацією в Україні, багато сімей, які вимушено евакуювалися з зони бойових дій, зараз проживають у гуртожитках для внутрішньо переміщених осіб. Вони змушені були залишити свої рідні домівки і переїхати на нові місця проживання. Однак, таке переселення призводить до деяких проблем, зокрема відсутності можливості навчатися офлайн, відвідувати заходи для розвитку, а також негативно впливає на психологічний стан як дітей, так і їхніх батьків у новому середовищі. Вони відчують себе відокремленими один від одного, що є додатковою проблемою. Щоб зміцнити стосунки і підтримку в цих непростих умовах, а також сприяти пристосуванню до нових реалій, важливо їх зближати. Для досягнення цієї мети ми пропонуємо ввести комплексний підхід, який передбачатиме психологічну підтримку у комбінації з проведенням заходів для дітей розвиваючого та розважального характеру. Це допоможе їх адаптації до нових умов життя.

- Чому запропонований підхід до зміни проблемної ситуації є оптимальним?

Психологічна підтримка для дітей та батьків: створення групових занять з психологами для розробки механізмів подолання стресу, пошуку ресурсів та

позитивного ставлення до нової ситуації, позитивному розвитку та вихованню дітей, допоможуть сім'ям вирішувати проблеми, висловлювати свої думки та підтримувати один одного, навчити батьків правильному спілкуванню з дітьми та вміння вирішувати конфлікти, допомогти батькам навчитися слухати своїх дітей, щоб розуміти та реагувати на потреби та питання дітей, вміння надавати компліменти та висловлювати слова підтримки.

Організація освітнього процесу надасть можливість дітям, що зараз навчаються онлайн, краще вивчити предмети, по яких рівень знань недостатній, що знизить вірогідність відставання дітей у розвитку у порівнянні із однолітками. За допомогою розвиваючих та розважальних заходів ми зможемо розкривати талант дітей, можливість висловлювати свій потенціал та заохочувати дітей проводити своє дозвілля із користю.

Створення клубу відповідального батьківства - це місце, де батьки зможуть обмінюватися важливою інформацією, отримувати підтримку та пораду від інших батьків, прослуховувати лекції та семінари, а також проводити своє дозвілля розвиваючими заходами.

Такий підхід буде оптимальним, тому що ми зможемо робити це комплексно. Ми будемо організовувати спільні заходи для сім'ї (перегляд спільних фільмів або мультфільмів, настільні ігри, тощо)

- Чому необхідно втручання Вашої організації для вирішення проблеми? Якими є переваги Вашої організації щодо інших у виконанні цього проекту? Які особливі навички, знання та/або вміння має Ваша організація, які зумовлюють її залучення до вирішення окреслених проблем?

Наша організація має практичний досвід у виконанні подібних проєктів, враховуючи запити та потреби сімей. Ми зможемо втілити ефективний робочий план, щоб досягнути найкращого результату. Під час минулого схожого проєкту з "People in Need" ми облаштовували дитячі простори і організовували заходи на цих локаціях (щомісячна кількість заходів по кожній локації співпадає з кількісними завданнями даного проєкту).

- Які партнери (за наявності – з громадського сектору, ЗМІ, влади, і т.п.) будуть залучені до виконання проєкту, чому їхня участь є важливою для успіху проєкту?

Для реалізації проєкту планується залучити: (Службу у справах дітей, Координаційний гуманітарний центр та понад 10 інших НУО і волонтерських груп - для проведення заходів для батьків та дітей з різних тематик щодо виховання, безпеки тощо).

Хто є ключова цільова аудиторія проєкту? Діти та батьки, які відвідують безпечні простори

Завдання проєкту

1. Організувати та забезпечити заходи з психологічної підтримки для дітей та батьків, розвиваючі, розважальні та освітні заходи для дітей у безпечних просторах.

2. Сприяти покращенню стосунків, порозуміння та емоційної підтримки між дітьми та батьками.

3. Створити безпечне середовище для дітей, де вони можуть висловлювати свої емоції, думки, творчий потенціал та отримувати підтримку.

4. Навчити батьків розуміти різні етапи розвитку дітей, створити гармонійні стосунки в родині та сприяти здоровому розвитку дітей.

5. Створити для дітей можливість спілкування з іншими дітьми та дорослими, навчити дітей співпраці, спілкуванню, розвитку особистості та соціальних навичок.

Робочий план проєкту

Діяльність за проєктом	Місяць			
	Листопад	Грудень	Січень	Лютий
Індивідуальна психологічна допомога	5 консультацій	5 консультацій	5 консультацій	5 консультацій
Проведення розвиваючих	2 локації x по 4 захода	2 локації x по 10 заходів	2 локації x по 10 заходів	2 локації x по 10 заходів

та розважальних заходів для дітей та батьків (майстер-класи, йога тощо)				
Додаткові навчання з вчителями (у тому числі і англійська мова)	2 локації х по 4 захода	2 локації х по 12 заходів	2 локації х по 12 заходів	2 локації х по 12 заходів
Заходи з розвитку мовлення	2 локації х по 4 захода	2 локації х по 4 захода	2 локації х по 4 захода	2 локації х по 4 захода
Групові консультації психологічної допомоги (для дітей та батьків)	2 локації х по 4 захода	2 локації х по 8 заходів	2 локації х по 8 заходів	2 локації х по 8 заходів
Клуб відповідального батьківства (проведення тренінгів, лекцій, інтерактивних ігор тощо)	2 захода на місяць	4 захода на місяць	4 захода на місяць	4 захода на місяць

Ресурси проєкту

Посада	Функціональні обов'язки у проєкті
Управління проєктом	
Керівник проєкту	- управління та адміністрування проєктом; - здійснення планування та контролю за впровадженням активностей проєкту; - моніторинг якості надання послуг та контроль за цільовим використанням коштів; - відбір, залучення персоналу до реалізації

	активностей за відповідним проектом; - підготовка обладнання для роботи проектних активностей, контроль наявності всіх необхідних для проведення видаткових матеріалів (інструментарій, звітні документи, тощо); - ознайомлення співробітників й надання пояснень щодо алгоритмів та процедур діяльності; - проведення робочих зустрічей виконавців проекту; - внутрішній моніторинг роботи за відповідним проектом, контроль за набором учасників, виконанням індикаторів, повним та правильним заповненням програмної та звітної документації; - допомога й оперативне вирішення планових та проблемних питань впровадження проекту; - сприяння представникам “People In Need” та/або донорів у проведенні зовнішнього моніторингу роботи проекту в регіоні.
Співробітники організації, які братимуть участь у реалізації проекту	
Соціальний працівник	- надання консультацій з питань соціального забезпечення клієнтів проекту; - організація та підтримка діяльності просторів безпеки (комунікація із залученими фахівцями та фасилітаторами, створення графіків активностей, закупівля необхідних матеріалів та обладнання для проведення заходів); - комунікація з адміністрацією безпечних просторів; - ведення необхідної звітності (контроль за відомостями, анкетуванням тощо).
Бухгалтер	- фінансовий та бухгалтерський супровід проекту; - проведення безготівкових розрахунків; - підготовка фінансових звітів тощо.

PR-менеджер	- висвітлення діяльності проекту у соціальних мережах організації; - контактування з комунікаційним відділом стосовно узгодження логотипів, текстів для публікацій; - розробка інформаційних табличок та візібіліті, тощо.
Залучені сторонні фахівці	
Психолог	- надання групових та індивідуальних психологічних консультацій клієнтам проекту.
Фасилітатори (координатори безпечних просторів)	- організація процесу та комунікація з відвідувачами просторів (діти та батьки); - контроль за обліком відвідувачів заходів; - здійснення анкетування клієнтів проекту; - підтримка просторів у належному стані
Фахівці по роботі з дітьми (аніматори, педагоги тощо)	- проведення різних форм заходів; - надання необхідної звітності

Очікувані результати реалізації проєкту

- кількісні та якісні показники, яких буде досягнуто на момент завершення виконання проєкту

№	Формат роботи	Мета	Формат (День /кількість годин)	Кількість заходів	Кількість людей
Індивідуальна робота					
1.	Індивідуальна психологічна допомога	Стабілізація психологічного стану особистості	Офлайн	20 консультацій	20 людей
Всього в індивідуальній роботі:				20 консультацій	20 людей

				й	
Групова робота					
1.	Проведення розвиваючих та розважальних заходів для дітей та батьків (майстер-класи, йога тощо)	Організація дозвілля дітей та батьків для розвитку творчих навичок та потенціалу	2-3 дня на тиждень на одну локацію	80 заходів (2 локації по 10 заходів на місяць)	80 дітей, 60 дорослих
2.	Додаткові навчання з вчителями (у тому числі і англійська мова)	Поглиблення знань з навчальної програми та набуття нових знань і навичок	3 дня на тиждень	96 заходів (2 локації по 12 заходів на місяць)	80 дітей, 60 дорослих
3.	Заходи з розвитку мовлення	Сприяння правильному розвитку мовлення дітей та формування комунікативних зв'язків	1 раз на тиждень	32 заходу (2 локації по 4 заходи на місяць)	80 дітей, 60 дорослих
4.	Групові консультації психологічної допомоги (для дітей та батьків)	Стабілізація психологічного стану клієнтів, підвищення рівня стійкості особистості, допомога в формуванні позитивного батьківства	2 рази на тиждень	64 заходи (2 локації по 8 заходів на місяць)	80 дітей, 60 дорослих
5.	Клуб відповідального	Формування навичок соціально-	2-3 рази на місяць	10-15 заходів за весь період	80 дітей, 60 дорослих

	батьківства (проведення тренінгів, лекцій, інтерактивни х ігор тощо)	активної взаємодії батьків		реалізації проєкту	
Всього у груповій роботі:				287 заходів на 2 локації	80 дітей, 60 дорослих
Загалом:				307 заходів	80 дітей, 60 дорослих

Моніторинг проєкту.

Яким чином та методами буде здійснюватися моніторинг та оцінка діяльності проєкту?

За допомогою анкетування, реєстраційних листів та фото звітів ми зможемо контролювати діяльність роботи просторів та залучених фахівців, відвідування дітей та батьків запланованих заходів. Проведення робочих нарад з командою проєкту з метою обговорення впровадження активностей, збору зворотного зв'язку.

Перспектива роботи проєкту без зовнішньої підтримки

Після завершення реалізації проєкту простори продовжать функціонувати. Фонд “Благо” буде продовжувати допомагати в функціонуванні просторів власними ресурсами та за допомогою партнерських організацій та волонтерів.

ЗАЯВКА 2 ПРОЄКТУ «РОЗВИНЕНА ДИТИНА - УСПІШНА КРАЇНА»

Назва проєкту (коротке речення, яке описує проєкт/ініціативу)	Розвинена дитина - успішна країна
Ініціативна група	Ініціативна група матусь ВПО, які зацікавлені в

спільноти (назва групи/спільноти)	проведенні дозвілля своїх дітей
Назва організації, яка виступатиме отримувачем міні-гранту (українською та англійською мовами згідно установчих документів)	Благодійна організація “Харківський благодійний фонд “Благо”
Організаційно-правова форма організації	Благодійна організація
Код ЄДРПОУ	33899444
Загальний бюджет, грн	150,690 грн.
Очікуване фінансування від НУО, грн	150,690 грн.
Термін реалізації проєкту	3 місяці
Цільова аудиторія проєкту	Діти, які проживають в гуртожитках для ВПО
Орієнтовна кількість людей, які отримають допомогу в результаті реалізації проєкту (прохання вписувати у відповідних рядках, якщо осіб з передбачено переліку немає, прохання вписати «0»)	Жінки до 18 років - 150 осіб Жінки віком від 18 до 59 років _____ Жінки віком старше 60 років _____ Жінки з обмеженими можливостями _____ Чоловіки до 18 років - 120 осіб Чоловіки віком від 18 до 59 років _____ Чоловіки віком старше 60 років _____ Чоловіки з обмеженими можливостями _____
Регіон реалізації проєкту (область та район/місто)	м. Харків
Контактна особа для зв’язку (ім’я, електронна пошта, телефон)	Серета Єлизавета Володимирівна +38066-300-90-80 elizavetav1403@gmail.com

1. Опис проєкту

Наразі у м. Харкові проживають люди, які евакуйовані з деокупованих

територій Харківської області. Ці люди не мають можливості жити окремо, тому їх заселяють у гуртожитки для проживання ВПО. Таких гуртожитків в Харкові 34, в яких проживає близько 4100 людей, з них 740 дітей.

Більш вразливою категорією до ситуації в країні є діти. Дітям важче переживати нові зміни у житті, переїзд, нову домівку, нових друзів та людей для спілкування.

Важливою проблемою є проведення дозвілля для дітей, тому що невелика кількість благодійних та громадських організацій направлена на організацію дозвілля для дітей.

Організація заходів для дітей ВПО покращить їх соціалізацію, адаптацію до нових змін, комунакацію та спілкування з іншими дітьми. Для батьків це можливість на деякий час зайнятися своїми справами, працевлаштуватися, отримати гуманітарну допомогу, влаштувати дітей до навчальних закладів тощо.

Адреси локацій, які плануються брати в роботу: Балканська, 19; Чкалова, 3, Цілиноградська, 42 А, Людвиг Свободи 51А, Шота Руставелі, 7, смт. Пісочин ліцей “Мобіль”. За всіма адресами створенні дитячі кімнати, які обладнані необхідними речами (ноутбуком, проекційним екраном та проектором, дитячими стелажми та шафами, м’якими пуфами, частково канцелярією тощо)

За запитами від ініціативних груп проведення заходів для дітей може проходити проводитись в інших локаціях Харкова або примісті.

Метою проєкту є проведення різносторонніх заходів для дітей, що буде забезпечувати розвиток дитини та можливість не відставати від навчального процесу. Для дітей важливим є неперервність процесу всебічного розвитку та забезпечення потреб у навчанні, формуванні соціально-корисних навичок та можливість до самореалізації. У зв’язку з цим актуальними будуть послуги з організації для дітей навчальних, розвиваючих заходів та заходів орієнтованих на формування безпечної поведінки в умовах війни та

післявоєнного відновлення.

Завданням проєкту є максимальне залучення дітей до запланованих заходів, допомога дітям в полегшенні адаптації та соціалізації.

В рамках проєкту планується залучити дітей до вивчення англійської мови, залучити дітей, які потребують допомоги логопеда, проводити розвиваючі, навчальні та розважальні заходи. Планується залучити до роботи соціального працівника, який буде здійснювати пошук фахівців, планувати графік роботи просторів, повідомляти батьків та дітей про заплановані заходи, вести журнал відвудування заходів, здійснювати закупівлю необхідних матеріалів для поведення занять, закупати солодощі тощо. Також Соціальний працівник на основі вивчення потреб може здійснювати переадресацію до відповідних організацій або забезпечити потреби ресурсами фонду.

Від батьків ми отримали запити у необхідності логопеда, який зможе працювати з дітьми. Також важливим є вивчення англійської мови, це дозволить у офлайн форматі працювати з дітьми в якості додаткових занять.

За 3 місяці проєкту ми зможемо на деякий час проводити різноманітні заходи, що дозволять дітям комфортніше проходити етап соціалізації, знайомитися з новими людьми, заводити друзів та проводити свій час з користю.

2. Цільова аудиторія проєкту

Цільовою аудиторією є діти ВПО, які евакуйовані з деокупованих територій та проживають в гуртожитках. Проєктом планується, що 71 заход відвідає не менш ніж 10 осіб на кожному заході.

Послугами логопеда буде охоплено не менш ніж 5 дітей, залежить від індивідуальної консультації логопеда із дитиною, яка потребує допомоги фахівця. Проведення 24 додаткових навчальних занять планується, що не менш ніж 5 дітей відвідає кожний захід.

3. Організація (яка виступає отримувачем міні-гранту)

Благодійна організація “Харківський благодійний фонд “Благо”, діяльність фонду спрямована на збереження здоров’я, попередження поширення ВІЛ/СНІД, туберкульозу, гепатитів, ІПСШ та інших небезпечних інфекцій, надання медико-соціальної допомоги, забезпечення благополуччя соціально вразливих груп. З початку повномасштабного вторгнення фонд працює з людьми ВПО, надання гуманітарної допомоги, соціально-психологічних послуг тощо.

4. План реалізації проєкту

Етап	Перелік запланованих дій реалізації проєкту / вирішення проблеми	Термін реалізації	Відповідальна особа
Підготовчий	Пошук фахівців, які будуть надавати послуги; домовленість з адміністрацією гуртожитків про співробітництво; створення графіків роботи дитячих просторів;	Жовтень 2023 року	
Реалізація проєкту	Проведення заходів для дітей, закупівля необхідних матеріалів для проведення заходів; закупівля солодощів для чаювання; висвітлення реалізації проєкту у соціальних мережах	Жовтень - Грудень 2023 року	
Звітування та закриття проєкту	Підготовлення звітності про закриття проєкту	Грудень 2023 року	

5. Інформування про проєкт

Соціальний працівник буде інформувати батьків та дітей про проведення заходів шляхом створення графіків роботи та висвітлення їх у кожному просторі та інформування через месенджери у створених групах, де присутні батьки та соціальний працівник. На кожному з гуртожитків, в яких

планується реалізація проєкту створен парламент ВПО, через парламент та комендантів гуртожитку ми також можемо передавати необхідну інформацію.

6. Ризики та шляхи їх подолання

Перешкода/Ризики	Шляхи подолання
Довгий пошук фахівців для проведення заходів	Початок пошуку фахівців, ще з вересня місяця, домовленість про співпрацю
Незацікавленість дітей в заходах	Проведення анкетування серед дітей для врахування побажань перед початком проєкту
Ракетні обстріли та відсутність електроенергії	Перенесення заходів на час, поки ситуація у місті не стабілізується

7. Ініціативна група спільнот

Наша ініціативна група, це матусі, які зацікавленні в розвитку, навчанні, соціалізації та адаптації своїх дітей. Зі своєї сторони ми готові прикладати багато зусиль щоб ці заходи відбувались, проводились якісно та були корисними для дітей. Ми зберемо потреби та побажання дітей, що саме їм цікаво, чим би вони хотіли займатися та як проводити час з користю.

8. Учасники ініціативної групи спільнот

Матусі ВПО – мешканці шелтерів, у яких є неповнолітні діти є учасниками ініціативної групи спільнот. Ініціювали організацію та написання даного проєкту для проведення дозвілля своїх дітей.

ЗАЯВКА З ПРОЄКТУ «ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У МІСЦЯХ КОМПАКТНОГО РОЗМІЩЕННЯ ВПО ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Назва проєкту	Психосоціальна підтримка дітей, які перебувають у місцях компактного розміщення ВПО Харківської області
Терміни реалізації проєкту	01.06.2024 - 31.01.2025
Електронна пошта	bfblogo@gmail.com
Вебсторінка, сторінки в соцмережах	https://www.facebook.com/BlagoKharkovFund https://instagram.com/bo_hbf_blogo?igshid=OGQ5ZDc2ODk2ZA%3D%3D&utm_source=qr
Вкажіть 5 останніх проєктів, які ви втілювали (формат: донор, назва проєкту, сума)	. МБФ «Альянс громадського здоров'я». Донор Christian AID (Великобританія), AFEW International та інші / низка проєктів та міні - проєктів, зокрема "Інтегрована гуманітарна відповідь на виклики, спричинені війною. Харківська область. 2023-2024" / сума понад 7 000 000 грн. (2022-2023-2024) . AFEW- Ukraine. Донор в 2024 Expertise France 5% Initiative / низка проєктів, що змінювали один одного, поточний «Екстрена підтримка послуг з профілактики ВІЛ та СРЗП для підлітків, які мають досвід вживання наркотиків під час війни та у післявоєнні часи в Україні» / сума 5 550 000 грн. (2013-2023-2024) . Solidarite SIDA, Франція / низка проєктів, що змінювали один одного, поточний «Сталість профілактики ВІЛ серед груп ризику. Відповідаючи на виклики війни. 2024» / сума 2 300 000

	грн. (2016-2023-2024) . UNODC / «Екстрена підтримка для надання послуг з ВІЛ та зменшення шкоди серед ключових груп населення в Україні та біженців у вибраних сусідніх країнах» / сума 5 550 000 грн. (2023) . Людина в біді / низка проектів за підтримки власних коштів «SOS Ukraine 2022», UNF, SDC та інших: «Дзига: простори для дозвілля та розвитку дітей» (1 199 850 грн.), «Турбота: допомога людям з ДОТ Харківської області» (1 975 400 грн.), «Зміцнення спроможності партнерів PIN (підготовка до зими 2023/2024)» (199 225 грн.), «Забезпечення доступу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах до ефективної реалізації виховного потенціалу у безпечних просторах» (350 000 грн.), «Надання гуманітарної допомоги цивільному населенню через місцеві партнерства в Україні» (4 фази, 5 190 000 грн.) / загальна сума 8 914 475 грн. (2023-2024)
Чи проводили фінансовий аудит?	Так, проектний аудит «Екстрена підтримка для надання послуг з ВІЛ та зменшення шкоди серед ключових груп населення в Україні та біженців у вибраних сусідніх країнах»
Чи є в організації офіційно працевлаштовані співробітники? (якщо так, то вкажіть, будь ласка, кількість)	Є 2 штатних працівника, а також 30 з числа команди проектів залучаються за угодами ЦПХ як ФОП
Чи веде організація	Так (з використанням програми

бухгалтерський облік на регулярній основі?	бухгалтерського обліку БАС, медок та інших електронних інструментів)
--	--

Анотація проєкту

Наразі в Харкові відкриті 34 місця компактного проживання, - це гуртожитки Харківських університетів. В таких гуртожитках на сьогоднішній день проживає 1460 евакуйованих осіб із деокупованих територій, з них 700 дітей.

Діти є більш вразливою категорією до ситуації в країні. Дітям важче переживати нові зміни у житті, переїзд, нову домівку, нових друзів та людей для спілкування. Проживаючи в кімнатах з чужими людьми, не маючи власного куточка діти не можуть розкривати себе та мати свій власний куточок де можна помалювати, зробити щось цікаве та корисне. Діти становляться замкнутими у собі, не маючи поряд своїх друзів, хтось втрачає батьків та рідних, втрачаючи щось цінне, що завжди було поряд.

В таких гуртожитках не існувало дитячих куточків-просторів, де дитина може почувати себе захищеною, прийти зробити щось дуже їй необхідне, поспілкуватися з новими друзями, погратися тощо.

Нами було прийнято рішення, що дітям потрібні такі простори, де ми зможемо залучати фахівців для роботи з дітьми проводити заходи, які були би цікаві дітям. Організація таких заходів для дітей ВПО покращує їх соціалізацію, адаптацію до нових змін, комунакацію та спілкування з іншими дітьми. Для батьків це можливість на деякий час зайнятися своїми справами, працевлаштуватися, отримати гуманітарну допомогу, влаштувати дітей до навчальних закладів тощо.

У 2022 році фондом Благо було створено 5 дитячих безпечних просторів у місцях компактного розселення ВПО та 2 простори у громадах Харківської області (сел. Слобожанське та смт. Пісочин).

Усі простори облаштовані та наповнені усіма необхідними матеріалами для повноцінного дозвілля дітей (ноутбуками, екранами, проекторами, меблями, чайниками, м'якими пуфами, канцелярськими товарами та книгами, тощо)

У 2023 році наш фонд облаштував ще один простір у МКП, який координує наш фонд для допомоги у покритті нагальних потреб мешканців.

На сьогоднішній день 5 з цих локацій підтримуються та фінансуються іншими організаціями. 3 локації знаходяться без фінансування, тому дозвілля для проживаючих дітей відсутнє.

За період 2022-2024 рік було охоплено близько 2000 дітей, для яких було організовані освітні, розважальні та розвиваючі заходи у дитячих безпечних просторах.

У зв'язку з ситуацією в Україні, багато сімей, які вимушено евакуювалися з зони бойових дій, зараз проживають у гуртожитках для внутрішньо переміщених осіб. Вони змушені були залишити свої рідні домівки і переїхати на нові місця проживання. Однак, таке переселення призводить до деяких проблем, зокрема відсутності можливості навчатися офлайн, відвідувати заходи для розвитку, а також це негативно впливає на психологічний стан дітей.

Впровадження такого проєкту є необхідним для дітей, які на даний момент не мають можливості відвідувати заходи для повноцінного розвитку та навчання. За період реалізації проєкту ми зможемо забезпечити неперервність процесу всебічного розвитку та забезпечення потреб у навчанні, формуванні соціально-корисних навичок та можливість до самореалізації, що дозволить дітям комфортніше проходити етап соціалізації, знайомитися з новими людьми, заводити друзів та проводити свій час з користю.

Мета:

Забезпечити задоволення нагальних потреб дітей у психосоціальній підтримці, безпеці, спілкуванні, навчанні, проведенні дозвілля та всебічного розвитку на території дитячих безпечних просторів Харківської області шляхом налагодження комунікації та стабілізації позитивних відносин між дітьми.

Цільова аудиторія проекту:

Діти, які відвідують безпечні простори в МКП (ВПО та місцеві).

Цілі проекту:

1. Продовжити впровадження комплексу заходів з психосоціальної підтримки 300 дітям, шляхом залучення 10-15 фахівців щомісячно для впровадження діяльності в дитячих безпечних просторах м. Харкова та Харківської області.

2. Сприяти покращенню стосунків, порозуміння та емоційної підтримки між дітьми. Створити умови для спілкування дітей, навчити дітей співпраці, розвитку особистості та соціальних навичок.

3. Підтримувати заходи у просторах, забезпечити умови для функціонування 3 безпечних просторів.

4. Організувати та провести 750 освітніх та розважальних заходів для дітей

Діяльність в ході проекту:

- Надання індивідуальної та групової психологічної підтримки дітям;
- Організація соціального супроводу та переадресації дітей з сім'ями до відповідних фахівців або закладів, з метою допомоги у вирішенні життєво-важливих проблем за потребою (отримання медичних, психологічних, соціальних, юридичних послуг)
- Організація навчальних та розвиваючих заходів для дітей (майстер-класи, хореографія, додаткові навчання з вчителями, в тому числі з вивчення іноземної мови)
- Організація виїзних заходів, з метою забезпечення психологічного розвантаження для дітей, надання нових знань та вмінь, зміна навколишнього середовища (Дельфінарій, дитячі театри, країна професій тощо);
- Організація заходів у місцях компактного проживання (календарні свята, кулінарні майстер-класи, дні іменинників тощо).

Очікувані результати проекту:

Кількісних та якісних показників буде досягнуто, за період проєкту будуть виконані індикатори заплановані на початку реалізації проєкту; будуть покриті нагальні потреби дітей, які виникали на початку реалізації проєкту; наші результати на кінець проєкту будуть співпадати із цілями та метою.

Кількісні показники:

- Залучити та співпрацювати з 3 безпечними просторами у м. Харкові та Харківської області;
- Провести близько 750 освітніх, розвиваючих та розважальних заходів для дітей, клієнтів проєкту.
- Провести 130 групових та 120 індивідуальних послуг з психосоціальної підтримки для дітей, відвідуючих безпечні простори.
- Організувати на проведати 6 тематичних заходів у безпечних просторах (кулінарні майстер-класи, новорічні свята, дні іменинників тощо)
- Організувати для дітей 1 відвідування дельфінарію, 1 країни професій, 1 дитячого театру.
- Виконати індикатор щодо унікальних клієнтів проєкту - 300 дітей.

Якісні показники:

- Надати доступ до психосоціальних заходів 5000 дітям, що проживають навколо та поряд з дитячими просторами.
- Проінформувати мешканців місць компактного проживання та людей, які проживають у громаді, про можливість відвідувати освітні, розвиваючі та розважальні заходи для дітей.

Ризик	Опис ризику - включають потенційні побічні ефекти	Ключові елементи керування, які вже існують для управління цим ризиком	Які ключові дії необхідні для подальшого зниження ризиків?

Брак фахівців для проведення заходів	Фахівці можуть бути зайняті іншими справами, евакуюватись	Ми вже маємо перевірених фахівців, з якими працювали у минулих проектах (в тому числі для дітей); маємо широке коло партнерів (понад 10) в регіоні, готових у разі форс - мажору залучити своїх фахівців до виконання проектних заходів	- Оговорити терміни і індикатори залучення фахівців до початку реалізації проекту (в травні) для резервування їх часу і планування; - Сформувати перелік з 1-3 «резервних» фахівців кожного профілю на випадок потреби у заміні
Незацікавленість дітей в заходах	Влітку менше дітей можуть відвідувати заходи у зв'язку з від'їздом в літні табори	- є діти, яких батьки бояться відпускати в табори і вони влітку будуть в Харкові; - мотивувати дітей цікавими заходами, виїзними заходами; - спілкуватися з батьками та пояснювати чому дітям це буде важливо та необхідно; - зміна типу і тем заходів та фахівців, якщо заходи не будуть цікаві дітям; - залучення партнерів та	- Проводити заходи планово, що дозволяє батькам і дітям прогнозувати свою участь в них; - Поширювати інформацію о заходах у тематичних групах проживаючих в МКП;

		ресурсів, а також волонтерів для покращення заходів	
Безпекова ситуація у регіоні (обстріли)	Тривоги і обстріли під час проведення заходу	- Перенесення заходу на більш безпечний час або заміна його, якщо захід відбувається на локації; - Влітку роботи більше виїзних заходів в більш безпечні райони (за містом); - Переведення дітей в укриття при тривогах; - За наявності поруч планувати проведення заходів в безпечних просторах.	- Не нехтувати тривогою, дбати про безпеку дітей на постійній основі

Отже, за час роботи над дипломною роботою нами було прийнято участь у роботі над 2 проектами та подано заявку на третій. Важливо зауважити, що під час надання допомоги зазначеному контингенту соціальні працівники та всі особи що приймали участь у роботі дотримувалися «Стандарту надання гуманітарної допомоги БО «Харківський благодійний фонд «Благо»». Проведені проекти відповідали та дозволяли вирішити основні запити ВПО у місцях їх компактного перебування.

2.2. Реалізація системи соціальної роботи із дітьми - внутрішньо переміщеними особами у дитячих безпечних просторах

На час проведення експерименту авторка приймала участь у роботі з вимушено переміщеними особами у МКП де збирала запити разом з іншими соціальними працівниками, формувала запити в залежності від основних груп потреб контингенту, так серед запитів були:

- потреба у гуманітарній підтримці продуктами харчування, засобами особистісної гігієни, сезонними речами і.т.п.;
- потреба у мало мобільних осіб у додаткових засобах гігієни, догляду, пересування і т.п.;
- забезпечені потреби новонароджених (одяг, харчування, безлактозні суміші, гігієна, тощо);
- забезпечення потреб у захисті прав і свобод неповнолітніх ВПО;
- сприяння покращенню побутових умов;
- сприяння покращенню можливостей навчання дітей ВПО;
- запити на допомогу у оформленні документів про новий статус та отримання фінансової допомоги;
- запит на простори для відпочинку та розвитку неповнолітніх ВПО;
- запити у отриманні медичної та психологічної допомоги.

Під час роботи постійно здійснювався моніторинг (за рахунок опитування та анкетування) потреб вимушено переселених осіб у місці їх компактного проживання в залежності від виникаючих нових обставин та потреб (Додаток 2). Всі отримані з анкети дані були нами проаналізовані за-для розуміння потреб внутрішньо переміщених осіб і можливості надавати саме необхідну допомогу не витрачаючи зайві ресурси (Додаток 4). За час підготовки до дипломної роботи було подано 3 заявки та виконано 2 проекти.

Надалі додаються звіти щодо виконання проектів:

Звіт проекту 1 «Забезпечення доступу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, до ефективної реалізації виховного потенціалу у безпечних просторах».

1. Оцінка потреб

Станом на кінець проекту у місці компактного проживання ВПО в м. Харкові (Балканська,19) проживає 303 внутрішньо переміщені особи, з них – 32 дітини. У сел. Слобожанське знаходиться орієнтовно 2900 ВПО, з них – 660 дітей.

Сім'ї, які проживають у вказаному гуртожитку переважно з постраждалих від російської агресії громад Куп'янського та Чугуївського районів Харківської області. Більшість з них – малозабезпечені і не мають роботи в м. Харкові.

2. Статистичні дані

У період листопад 2023р. - лютий 2024 року було проведено 244 консультації для 248 унікальних людей, що потребують допомоги.

В тому числі:

- **65.3%**, 162 жінки та **34,7%**, 86 чоловіків;
- **76,6%**, 190 дітей і **23,4%**, 58 дорослих;
- серед дітей – **56,3%**, 107 дівчинок і **43,7%**, 83 хлопчика;
- серед дорослих – **94,8%**, 55 жінок та **5,2%**, 3 чоловіки.

Вразливі категорії:

- - люди з інвалідністю – **1,2%**, 3 особи,
- - похилого віку 60+ – ____%, ____ осіб,
- - ВПО – **29,8%**, 74 особи,
- - люди з хронічними захворюваннями – **2%**, 5 осіб.

2.1. Групове консультування

У період листопад 2023р. - лютий 2024 року було проведено 244 консультації для 248 унікальних людей, що потребують допомоги.

В тому числі:

- **65.3%**, 162 жінки та **34,7%**, 86 чоловіків;

- **76,6%**, 190 дітей і **23,4%**, 58 дорослих;
- серед дітей – **56,3%**, 107 дівчинок і **43,7%**, 83 хлопчика;
- серед дорослих – **94,8%**, 55 жінок та **5,2%**, 3 чоловіки.

Вразливі категорії:

- - люди з інвалідністю – **1,2%**, 3 особи,
- - похилого віку 60+ – ____%, ____ осіб,
- - ВПО – **29,8%**, 74 особи,
- - люди з хронічними захворюваннями – **2%**, 5 осіб

За період листопад 2023р. - лютий 2024 року було організовано навчальні, розважальні розвиваючі заходи для дітей, здійснений соціальний та фасилітаторський супровід у безпечних просторах.

Було проведено 231 захід для дітей та батьків в безпечних просторах м. Харкова та с. Слобожанське за напрямками:

1. Хореографія для дітей - 34 заходи;
2. Хореографія для батьків - 18 заходів;
3. Дзюдо - 2 заходи;
4. Додаткове навчання - 60 заходи;
5. Творчі майстер-класи - 40 заходів;
6. Англійська мова - 31 заходів;
7. Розвиток мовлення - 34 заходів.
8. Захід з вивчення організму людини - 4 заходи.
9. Психологічна підтримка для дітей та батьків - 6 заходи.
10. Майстер-класи (2 новорічних, розпис еко-сумок, виготовлення цукерок)

Діяльність та всі заходи, що були проведені, було відображено у реєстраційних листах відвідувань (Додаток 5). Завдяки розкладу, ми мали змогу планувати заходи, задля комфорту фахівців та отримувачів послуг (Додаток 6).

Цей проект забезпечив задоволення нагальних потреб дітей та батьків у безпеці, спілкуванні, навчанні, проведенні дозвілля та всебічного розвитку на території дитячих безпечних просторів Харківської області шляхом

налагодження комунікації та стабілізації позитивних відносин між дітьми та їх батьками.

Ми змогли забезпечити психолого-педагогічну та соціальну підтримку дітей та їх батьків, у тому числі із числа внутрішньо переміщених осіб; розробили та впровадили програму формування відповідального батьківства в умовах війни та налагодження ефективної виховної комунікації між батьками та дітьми шляхом залучення відповідних фахівців та застосування необхідних форм діяльності на території дитячих безпечних просторів у м. Харкові та сел. Слобожанському.

Психологічна підтримка для дітей та батьків: створення групових занять з психологами для розробки механізмів подолання стресу, пошуку ресурсів та позитивного ставлення до нової ситуації, позитивному розвитку та вихованню дітей, допомогли сім'ям вирішувати проблеми, висловлювати свої думки та підтримувати один одного, навчити батьків правильному спілкуванню з дітьми та вміння вирішувати конфлікти, допомогти батькам навчитися слухати своїх дітей, щоб розуміти та реагувати на потреби та питання дітей, вміння надавати компліменти та висловлювати слова підтримки.

Організація освітнього процесу надало можливість дітям, що зараз навчаються онлайн, краще вивчити предмети, по яких рівень знань недостатній, що знизить вірогідність відставання дітей у розвитку у порівнянні із однолітками. За допомогою розвиваючих та розважальних заходів ми змогли розкрити талант дітей, можливість висловлювати свій потенціал та заохочувати дітей проводити своє дозвілля із користю.

Види діяльності, які ми змогли впровадити в проект:

- Надання індивідуальної та групової психологічної допомоги;
- Організація соціального супроводу з метою допомоги у вирішенні життєво-важливих проблем за потребою;
- Організація навчальних та розвиваючих заходів для дітей (майстер-класи, додаткові навчання з вчителями, в тому числі з вивчення англійської мови, заходи з розвитку мовлення тощо);

- Організація діяльності фасилітативного супроводу у безпечних просторах у межах проекту.

Задачі, які були виконані в проекті:

1. Організували та забезпечили заходи з психологічної підтримки для дітей та батьків, розвиваючі, розважальні та освітні заходи для дітей та батьків у безпечних просторах.

2. Сприяли покращенню стосунків, порозуміння та емоційної підтримки між дітьми та батьками.

3. Створили безпечне середовище для дітей, де вони можуть висловлювати свої емоції, думки, творчий потенціал та отримувати підтримку.

4. Навчили батьків розуміти різні етапи розвитку дітей, створювати гармонійні стосунки в родині та сприяти здоровому розвитку дітей.

5. Створили для дітей можливість спілкування з іншими дітьми та дорослими, навчили дітей співпраці, спілкуванню, розвитку особистості та соціальних навичок.

3. Анкетування

За період реалізації проекту ми анкетували дітей віком 7-12 років. На початку реалізації проекту та наприкінці повторними анкетами.

4. Успіхи

За звітні місяці ми виконали індикатори по унікальним клієнтам проекту. Виконали індикатори по запланованим заходам для дітей та батьків. Успішно завершили реалізацію проекту.

Змогли покрити нагальні потреби дітей та їх батьків, які виникали на початку реалізації проекту.

Успіхами ми вважаємо кейси, які виникали у ході реалізації проекту.

1) У безпечному просторі, за адресою м. Харків, вул. Балканська, 19 проживає сліпий дідусь, який був евакуйований з Куп'янського району Харківської області. Після спілкування з соціальним працівником нашого

фонду ми дізналися , що у минулому дідусь спортсмен, який був призером у своїй діяльності, він тренував дітей з виду діяльності - дзюдо. Дідусь був самотній, не маючі рідних та близьких, він сидів сам у своїй кімнаті, не маючи змоги навіть вийти на вулицю, тому що він нічого не бачить. Соціальний працівник приходила його навіщати, спілкуватися, допомагати йому з їжею, виходити з кімнати тощо. Дідусь з великим бажанням запропонував проводити заходи з дзюдо для проживаючих дітей ВПО під наглядом та за допомогою наших фахівців. Ми спробували провести перший захід, та зрозуміли, що дітям дуже сподобалось, а головне дідусь почав із кимось спілкуватися, було видно, що він сумував за своєю минулою діяльністю, та зрозумів, що може подавати гарний приклад не тільки дітям, а іншим проживаючим людям, що не потрібно опускати руки, навіть коли ти нічого не бачиш та поряд немає рідних людей.

2) За цією же адресою проживає одинока жінка, яка має захворювання - онкологія. Вона проживала у Куп'янському районі Харківської області. Під час проживання у Куп'янську, жінка лишилася дома, снаряд прилетів у її будинок, вона отримала удар у грудну частину тіла. Коли її евакуювали до Харкова, вона почала жалітися на біль у грудній частині, після обстеження у лікарні у неї діагностували онкологію, яка сильно прогресує, зараз жінка проходить хіміотерапію та лікується. Вона попросила соціального працівника забезпечити її нитками для в'язання, коли ми їх придбали для неї, вона сказала, що хоче в'язати шкарпетки для проживаючих дітей, тим самим відволікатися від хвороби. Наступного разу вона запропонували придбати для неї продукти харчування, щоб напекти для дітей пиріжків.

Описовий звіт щодо проєкту 2: “Розвинена дитина - успішна країна”

Перелік запланованих дій для вирішення проблеми	Які дії виконані, з яким результатом?	Чи були ці дії виконані згідно попереднього графіку, і якщо ні, то чому? Що саме завадило виконати їх у строк?	Що Ви робили, щоб вирішити проблему вчасно, згідно запланованому графіку?	Хто з членів Вашої ініціативної групи найбільш активно брав участь у вирішенні проблеми?
Створення та облаштування дитячого простору	Закуплено матеріали для ремонту дитячої кімнати, меблів та інших товарів для облаштування кімнати	Всі дії були виконані вчасно	Робили планування приміщення, що саме необхідно закупити для ремонту кімнати. Моніторили ціни та своєчасно робили закупівлі товарів.	Ініціативна група матусь ВПО, координатор проєкту, соціальний працівник
Проведення розвиваючих, розважальних, навчальних заходів для дітей ВПО		Навчальні заходи проведені згідно графіку. Розвиваючи та розважальні заходи виконано	Своєчасно створювали графіки проведення заходів та інформували батьків та дітей. Розміщували графіки	Ініціативна група матусь ВПО, координатор проєкту, соціальний працівник

		частково. Причиною невиконання індикатору є навантаження на дітей різними заходами, що заважало їм навчатися онлайн, а також партнерські організації покривали певну кількість заходів для дітей.	роботи дитячого простору у шелтері.	
Висвітлювання діяльності проєкту у соціальних мережах.	Зробили 5 публікацій на сторінках фонду Благо (Facebook, Instagram)	Виконані згідно графіку.	Своєчасно збирали фотографії після проведення заходів та писали супроводжувачий текст для публікацій.	Ініціативна група матерів ВПО, координатор проєкту, соціальний працівник

З самого початку проєкту на одній з локацій не були дитячої кімнати, ми зіткнулися з проблемою відсутності простору для дітей, нам доводилось проводити заходи для дітей в приміщенні, яке не було обладнано для дозвілля дітей.

- 1) Після домовленості з адміністрацією шелтеру про виділення

приміщення наша ініціативна група матусь ВПО самостійно робили ремонт в дитячій кімнати, не маючи певного досвіду. В майбутньому ми би закладали в бюджет кошти на фахівців, які змогли би зробити ремонт.

2) Відсутність кваліфікованих фахівців, пошук яких зайняв певну кількість часу. В майбутньому ми би шукали фахівців завчасно та робили би оголошення про їх пошук.

Цільова аудиторія нашого проекту - діти ВПО, які проживають у місцях компактного проживання. Нашим проектом ми змогли допомогти 94 дітям.

• **Опишіть, будь ласка, що саме змінилося в житті людей після того, як ви вирішили проблему.**

У зв'язку з ситуацією в нашій країні в офлайн форматі не працюють школи та дитячі садочки. Проживаючі в шелторах діти навчаються тільки онлайн, не маючи змоги відвідувати школи. Діти молодшого віку взагалі не відвідують нічого. Певна кількість матусь є самотніми матерями, чоловіки яких пішли на війну або їх немає, звідси виходить, що діти постійно знаходяться з матусями, їх немає з ким залишити для того щоб влаштуватися на роботу, зайнятися своїми справами. Ще до початку реалізації проекту ми зрозуміли що є проблема з проведенням заходів для дітей. Благодійні та громадські організації на деякі локації приїжджають, а на деякі взагалі ні. На двох локаціях були простори для розвитку дітей, де діти самостійно могли там гратися, малювати, тощо. На одній локації взагалі не було такої кімнати, іграшок, канцелярських товарів, навіть інтернету, щоб дітям було легше навчатися.

Наш проект допоміг не тільки дітям розвиватися, отримувати нові знання, спілкуватися з іншими дітьми, деякі діти отримали можливість мати нову кімнату для проведення їх дозвілля, а і матусям, які на певний час змогли займатися своїми справами, коли їх діти навчалися та отримували нові знання, розвивали свої таланти та втілювали свої можливості у реальність.

Отже за час проведення експерименту авторка приймала участь у роботі з вимушено переміщеними особами у МКП де збирала запити разом з іншими соціальними працівниками, формувала запити в залежності від основних груп потреб контингенту. Було прийнято участь у 2-х завершених проектах, щодо третього авторка допомагала у роботі щодо складання запиту на нього.

2.3. Аналіз результатів дослідження

Завдяки допомозі соціального працівника внутрішньо переміщеним особам з травня 2023 року було зроблено наступне:

- забезпечено якісний аналіз потреб ВПО (наприклад, з 300 ВПО тільки 120 мають гостру потребу у щомісячній гуманітарній підтримці продуктами і засобами гігієни);
- 13 мало-мобільних людей забезпечені належним доглядом та засобами догляду (підгузки, тощо);
- є кілька кейсів по забезпеченню прав дитини, протидії домашньому насиллю із залученням поліції і фахівців соціальних служб;
- забезпечені потреби новонароджених (одяг, харчування, безлактозні суміші, гігієна, тощо);
- замінено бойлери на поверхах, унітази, освітлення;
- учні отримали планшети;
- на 3-х поверхах гуртожитка замінили нові пластикові вікна;
- родини отримали комплекти посуду та дрібну техніку згідно переліку потреб;
- відкрили дитячий простір (близько 50 освітніх та розвиваючих заходів на місяць проходять для дітей та їх батьків, кімната забезпечена необхідними матеріалами, канцтоварами, іграшками)
- сформовано фонд продуктових та гігієнічних наборів для щойно евакуйованих ВПО, підтримується запас наборів, контроль цільового використання
- закриваються індивідуальні потреби (милиці, інвалідний візок, біотуалети, матраци, ліки при хворобі Паркінсона, ліки для онкохворої жінки, ліки для чоловіка з цукровим діабетом без нижніх кінцівок, консультації невролога, тощо (середній час закриття індивідуальних з потреб – 2 дні);
- близько 50 людей мали потребу у психологічній допомозі (підлітки, літні, підліток з суїцидальною поведінкою, матусі тощо);

- організовано необхідну допомогу при 7 госпіталізаціях ВПО (деякі з них без родичів) і 3 похованнях;
- 100% ВПО оформили грошову допомогу;
- налагоджені комунікації з територіальним центром та УПСЗН щодо покриття потреби літніх людей у догляді (1 раз на тиждень до онкохворої жінки приходить соціальний працівник та допомагає вирішувати соціально-побутові проблеми);
- налагоджена співпраця з партнерами щодо надання транспортних послуг потребуючим людям (відвідати лікарні, різні державні установи і т.п.);
- заохотили людей допомагати плетінням сіток, людей навчили це роботи та забезпечують необхідними матеріалами для цього;
- кейси щодо перенаправлення людей від психолога до соціального працівника, та навпаки;
- допомога в пошуку організацій, які відновлюють житло;
- майже всі проживаючі люди заключили декларацію з сімейним лікарем;
- близько 60-80 нужденних людей отримали багатоцільову грошову допомогу від фонду Благо (маломобільні, літні, сім'ї з дітьми, онкохворі).

Так наприклад у 1 проєкті «Забезпечення доступу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах до ефективної реалізації виховного потенціалу у безпечних просторах»:

Загальний бюджет проєкту (у гривнях) склав: 349890,00 грн

Термін, протягом якого передбачалося реалізувати проєкт: 01.11.2023 - 29.02.2024

У 2 проєкті «Розвинена дитина - успішна країна»:

Загальний бюджет проєкту (у гривнях) склав: 150,690 грн.

Цільова аудиторія нашого проєкту - діти ВПО, які проживають у місцях компактного проживання. Нашим проєктом ми змогли допомогти 94 дітям.

Термін реалізації проєкту: 3 місяці

У 3 проєкті «Психосоціальна підтримка дітей, які перебувають у місцях компактного розміщення ВПО Харківської області», який планується на 01.06.2024 - 31.01.2025

Загальний бюджет проєкту планується у сумі: 24,056.00 USD

Важливо також додати, що робота проведена у обох проєктах сприяла покращенню психо-емоційного стану дітей та їх батьків, що знаходилися у місцях компактного проживання. За для визначення психо-емоційного стану дітей та дорослих ми проводили анкетування для дітей на початку і наприкінці кожного з проєктів (Додаток 3).

Отже за час роботи над експериментом було проведено роботу з різними групами ВПО та опрацьовано їх запити, також виконано роботу над двома проєктами, що вже закриті та опрацьовано запит та сформовано заявку на третій проєкт, що планується провести у 3-4 кварталі 2024 року із закінченням на початку 1 кварталу 2025 року.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

У другому розділі нами було проаналізовано роботу соціального працівника у місцях компактного проживання внутрішньо переміщених осіб. Організація соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в місцях їх компактного проживання є дуже важливою складовою роботи соціального працівника та благодійних організацій, оскільки такі особи потребують певної допомоги за для адаптації у новому життєвому середовищі у якому вони опинилися через військові дії на території їх населених пунктів, звичайно така робота також спрямована за-для покращення психо-емоціного стану ВПО різного віку. Головною задачею роботи було проаналізувати роботу проєктів у яких проводилася робота у місцях компактного перебування ВПО, а саме з дітьми ВПО у безпечних просторах та ігрових кімнатах, забезпечення цієї цільової аудиторії цікавими зустрічами та заходами що сприяли адаптації.

На час проведення експерименту авторка приймала участь у роботі вимушено переміщеними особами у МКП де збирала запити разом з іншими соціальними працівниками формувала запити в залежності від основних груп потреб контингенту, так серед запитів були:

- потреба у гуманітарній підтримці продуктами харчування, засобами особистісної гігієни, сезонними речами і.т.п.;
- потреба у мало мобільних осіб у додаткових засобах гігієни, догляду, пересування і т.п.;
- забезпечені потреби новонароджених (одяг, харчування, безлактозні суміші, гігієна, тощо);
- забезпечення потреб у захисті прав і свобод неповнолітніх ВПО;
- сприяння покращенню побутових умов;
- сприяння покращенню можливостей навчання дітей ВПО;
- запити на допомогу у оформленні документів про новий статус та отримання фінансової допомоги;
- запит на простори для відпочинку та розвитку неповнолітніх ВПО;

- запити у отриманні медичної та психологічної допомоги.

Під час першого проєкту «Забезпечення доступу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, до ефективної реалізації виховного потенціалу у безпечних просторах» було організовано навчальні, розважальні розвиваючі заходи для дітей, здійснений соціальний та фасилітаторський супровід у безпечних просторах. Було проведено 231 захід для дітей та батьків в безпечних просторах м. Харкова та с. Слобожанське.

Під час другого проєкту було надано допомогу дітям ВПО, які проживають у місцях компактного проживання. Нашим проєктом ми змогли допомогти 94 дітям. Також за кошти, що були надані другою стороною було відремонтовано дитячу кімнату та закуплені матеріали для ремонту дитячої кімнати, меблів та інших товарів для облаштування кімнати.

Важливою складовою проведених проєктів стало покращення психо-емоційного стану дітей та їх батьків, що знаходилися у місцях компактного проживання, що було проаналізовано за рахунок анкетувань двічі за період проєктів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами та їх родинами завжди спрямована на здійснення соціального захисту та забезпечення їх соціальної підтримки, активізацію та зміцнення адаптаційного потенціалу кожної переміщеної особи, створення сприятливих умов для їх життєдіяльності у будь яких умовах, а особливо у місцях їх компактного проживання, забезпечення тривалих соціальних взаємовідносин, поновлення механізмів самоорганізації і саморозвитку, допомогу членам родин внутрішньо переміщених осіб у їх гарній та поступовій соціалізації у нових місцях проживання.

У роботі було проведено аналіз теоретичних основ соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами у місцях компактного проживання, а саме були розглянуті у першому розділі питання з завдань дослідження:

1. Організація соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами, як науково-практична проблема;
2. Особливості соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання;
3. Технології соціальної роботи з внутрішньо-переміщеними особами у місцях компактного проживання.

У розділі два було розглянуто роботу з внутрішньо переміщеними особами в місцях їх компактного проживання, а саме була надана відповідь на 4 питання завдання дослідження «Практичні основи соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами у місцях компактного проживання», на прикладі 3 заявок розглянуто можливі форми роботи з цією категорією населення, також отримано інформацію про те чи виконано роботу за заявкою та яких результатів роботи досягнуто та які кошти були витрачено на проведену роботу. Також зазначимо те, що 1 з розглянутих проектів лише заплановано, тому результати щодо його проведення ми отримаємо згодом.

На час проведення експерименту авторка приймала участь у роботі з вимушено переміщеними особами у МКП де збирала запити разом з іншими соціальними працівниками формувала запити в залежності від основних груп потреб контингенту, так серед запитів були:

- потреба у гуманітарній підтримці продуктами харчування, засобами особистісної гігієни, сезонними речами і т.п.;
- потреба у мало мобільних осіб у додаткових засобах гігієни, догляду, пересування і т.п.;
- забезпечені потреби новонароджених (одяг, харчування, безлактозні суміші, гігієна, тощо);
- забезпечення потреб у захисті прав і свобод неповнолітніх ВПО;
- сприяння покращенню побутових умов;
- сприяння покращенню можливостей навчання дітей ВПО;
- запити на допомогу у оформленні документів про новий статус та отримання фінансової допомоги;
- запит на простори для відпочинку та розвитку неповнолітніх ВПО;
- запити у отриманні медичної та психологічної допомоги.

Під час роботи постійно здійснювався моніторинг (за рахунок опитування та анкетування) потреб вимушено переселених осіб у місці їх компактного проживання в залежності від виникаючих нових обставин та потреб.

Під час проведення першого проєкту було організовано навчальні, розважальні розвиваючі заходи для дітей, здійснений соціальний та фасилітаторський супровід у безпечних просторах. Було проведено 231 захід для дітей та батьків в безпечних просторах м. Харкова та с. Слобожанське. Також було проведено 244 консультації для 248 унікальних людей, що потребують допомоги.

Під час проведення другого проєкту «РОЗВИНЕНА ДИТИНА - УСПІШНА КРАЇНА» було надано допомогу дітям ВПО, які проживають у місцях компактного проживання. Нашим проєктом ми змогли допомогти 94 дітям. Також за кошти, що були надані другою стороною було відремонтовано

дитячу кімнату та закуплені матеріали для ремонту дитячої кімнати, меблів та інших товарів для облаштування кімнати.

Важливою складовою проведених проєктів стало покращення психоемоційного стану дітей та їх батьків, що знаходилися у місцях компактного проживання, що було проаналізовано за рахунок анкетувань двічі за період проєктів.

В цілому можна сказати, що такий вид роботи є невід'ємною складовою роботи соціального працівника саме з внутрішньо-переміщеними особами у місцях їх компактного перебування.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Балакіреєва О. Спектр проблем вимушених переселенців в Україні: швидка оцінка ситуації та потреб. «Вимушені переселенці в Україні: питання термінового та середньострокового реагування»: Матеріали круглого столу, 9 лип. 2014 р. URL: <https://docplayer.net/52175626-Spektr-problem-vimushenih-pereselenciv-v-ukrayini-shvidka-ocinka-situaciyi-ta-potreb.html>
2. Блінов О. Діагностика бойового стресу за допомогою опитувальника ОБСБ. Вісник Національного університету оборони України. 2022. С. 5–18. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-64-6-5-18>
3. Бриндіков Ю. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб. Соціальна робота: виклики сьогодення: збірник наукових праць за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль. С.14–17.
4. Григоренко І. О., Савельєва Н. М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. [для студ. і магістр. спец-тей «Соц. робота» і «Соц. педагогіка»]. Полтава : ПНПУ, 2017. 100 с.
5. Григоренко І. О., Савельєва Н. М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навчальний посібник. Полтава: ПНПУ, 2017.
6. Гудвін-Гілл Г. С. Біженець у міжнародному праві. Оксфорд: Clarendon Press, 1996. 264 с.
7. Гусак Н. Є., Семигіна Т. В., Трухан С. О. Стратегії і виклики соціальної роботи із внутрішньо переміщеними особами. Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право. 2014. № 2(22).
8. Дані статистичного щорічника УВКБ ООН – обмін гуманітарними даними. URL: <https://data.humdata.org/dataset/fts-requirements-and-funding-data-for-ukraine>
9. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні за 8 тур. URL:<https://displacement.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/DTM%20Ukr>

ain65e_Rd%208%20-%2012-

4July_Recorded_IDP_19_Oblasts_2022_Public_Raion_Ukrainian_2.pdf

10. Кашуба Я. М. Роль державної служби зайнятості у поверненні внутрішньо переміщених осіб до продуктивної зайнятості. // Ринок праці та зайнятість населення. 2015. № 1. С. 4-6.

11. Керівні принципи УКГВ ООН щодо внутрішнього переміщення. URL:<https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/199808-training-OCHA-guiding-principles-Eng2.pdf>

12. Кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні знову зростає, – дані МОМ: веб-сайт. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/news/kilkist-vnutrishnoperemishchenykh-osib-v-ukrayini-znovu-zrostaye-danimom>.

13. Коен Р. «Посилення захисту ВПО: роль ООН». Джорджтаунський журнал міжнародних відносин. 2006. С.105.

14. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_011

15. Курило В. С., Савченко С. В., Караман О. Л.. Старобільськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2018. 240с.

16. Літяга І. В. Теоретичні основи соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами. Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних і соціальних наук: Міжнародна науково-практична конференція, 1–2 лют. 2019 р. Київ, 2019. С. 112.

17. Лук'янова К. А. Особливості соціально-педагогічної роботи з переселенцями в Україні: реалії та перспективи. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна, 2015. Вип. 24. С. 71–83.

18. Малярчук Н. Г. Внутрішньо переміщені особи в Україні: гендерний вимір. Scholarly disputes in philosophy, sociology, political science, and history amidst globalization and digitalization. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-181-7-37>

19. Методика визначення труднощів у встановленні контактів В. Бойка [Електронний ресурс]. // Ваш психолог. — Режим доступу до журн.: <http://www.psy.rv.ua>.
20. Міністерство соціальної політики України. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/15904.html>
21. Міхеєва О., Серeda В. Сучасні українські внутрішньо переміщені особи: основні причини, стратегії переселення та проблеми адаптації. 2015.
22. Морозов І. А. Про вимушених переселенців і цивільних правах // Громадянин і право, 1999. — 125 с.
23. Ніфатова О. М. Інституційне забезпечення комплексної системної підтримки соціальної адаптації та реінтеграції учасників ООС (АТО) і ВПО. Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Series: economic sciences. 2019. Т. 127, № 5. С. 54–61. URL: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2018.5.5>
24. Про внесення змін до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи : Постанова Каб. Міністрів України від 19.04.2022 р. № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2022-п#Text>
25. Про правовий статус осіб, які вимушені залишити місця проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та обставин, пов'язаних з проведенням антитерористичної операції на території України: Проект Закону України від 19.06.2014 р. №4998-1 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=51397&pf35401=304893>.
26. Протокол про захист та допомогу внутрішньо переміщеним особам: Міжнародна конференція з регіону Великих озер від 30.11.2006 р.
27. Прояв особистісних особливостей дітей-біженців і вимушених переселенців щодо подолання акультураційного стресу [Електронний ресурс]. // Психологія. — Режим доступу до журн.: <http://bukvar.ua>.

28. Резолюція 428 (V) Генеральної Асамблеї ООН "Статут управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй зі справ біженців" : Резолюція Орг. Об'єдн. Націй від 14.12.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_277#Text
29. Резолюція 60/101, прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, "Особи, переміщені внаслідок військових дій у червні 1967 року і подальших військових дій" : Резолюція Орг. Об'єдн. Націй від 08.12.2005 р. № 60/101. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_e84#Text
30. Риндзак О. Т. Соціокультурні інтеграції внутрішньо переміщених осіб у регіональному виборі. Науково-практичний журнал «Регіональна економіка». № 3. 2016. С. 120–127.
31. Соціальна робота в Україні : [Навчальний посібник] / [І. Д. Зверєва, О.В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.] ; за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. — 256 с.
32. Терміновий заклик до України. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2022-03/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022-UK.pdf>
33. Технології соціальної роботи з різними групами населення: Навчальний посібник / П. Д. Павленок, М. Я. Руднєва. Під ред. П.Павленка. — Миколаїв: ИНФРА Миколаїв, 2009. 272 с.
34. Трало Ю. Соціальний захист та пенсійне забезпечення ВПО. Юридична газета. 2019. 27 серп. С. 28.
35. Трубавіна І. М. Гібридна війна на сході України в міжциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції: монографія/ ред.: 67
36. Трубавіна І. М., Куратченко І. Є. Методичні рекомендації «Сприяння соціальній роботі в умовах гуманітарної кризи» – Харків:ХНПУ, 2017-28с.
37. Фесенко О. А. Історія формування та органічні складові поняття "внутрішньо переміщені особи". Адміністративне право і процес. 2016. № 1 (15). С. 67–73.

38. Фуріна А. І. Внутрішньо переміщені особи: національна модель та міжнародні відносини : Thesis. 2018. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/33777>
39. Хомишин І. Реалізація права на освіту внутрішньо переміщеними особами. Вісник національного університету «Львівська політехніка». № 884. 2017. С. 186–192.
40. Allehone Mulugeta Abebe. The african union convention on internally displaced persons: its codification background, scope, and enforcement challenges. Refugee survey quarterly. 2010. Vol. 29, no. 3. P. 28–57.
41. Bürgin D. et al. Impact of war and forced displacement on children's mental health—multilevel, needs-oriented, and trauma-informed approaches/ European child & adolescent psychiatry. 2022. URL: <https://doi.org/10.1007/s00787-022-01974-z>
42. Cohen R. Masses in flight: the global crisis of internal displacement. Brookings Inst Pr, 2001.
43. Deng FM. Protecting the Dispossessed : A Challenge for the International Community. Washington D.C: Brookings Institution; 1993.
44. Displaced persons – international federation of social workers. International Federation of Social Workers – Global Online conference. URL: <http://ifsw.org/policies/displaced-persons> (last access: 15.08.2022).
45. Frost N., Robinson M., Anning A. Social workers in multidisciplinary teams: issues and dilemmas for professional practice. Child family social work. 2005. Vol.10, no.3. P.187–196. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00370.x>
46. Global trends: Forced displacement in 2016/ UNHCR. 2017. URL: <http://www.unhcr.org/5943e8a34.pdf>
47. Guiding principles on internal displacement, addendum to the report of the representative of the secretary-general, mr Francis M Deng, commission on human rights, fifty-fourth session. Refugee survey quarterly. 1999. Vol. 18, no. 1. P. 165–177. URL: <https://doi.org/10.1093/rsq/18.1.165>

48. Herod J., Lymbery M. The social work role in multi-disciplinary teams. *Practice*. 2002. Vol. 14, no. 4. P. 17–27. URL: <https://doi.org/10.1080/09503150208411539>
49. Isayeva N. S. Theoretical-legal approach to defining the concept «internally displaced person». *Naukovyy visnyk dnipropetrovs'kogo derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2019. Vol. 4, no. 4. P. 70–75. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2018-6-70-75>
50. Lai K. Community-based Programme for War-affected Children: the Case of Georgia / K. Lai, B. Toliashvili // *Social Work and Social Policy in Transition*. 2010. Vol. 1, Issue 2. P. 92 – 118.
51. Lester, P., Rauch, P., Loucks, L., Sornborger, J., Ohye, B., & Karnik, N. S. (2017). Posttraumatic Stress Disorder and Military-Connected Families: The Relevance of a Family-Centered Approach. *Focus (American Psychiatric Publishing)*, 15(4), 420–428. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.20170027>.
52. Moore W. H., Shellman S. M. Refugee or internally displaced person?. *Comparative political studies*. 2006. Vol. 39, no. 5. P. 599–622. URL: <https://doi.org/10.1177/0010414005276457>
53. Morina N, Akhtar A, Barth J and Schnyder U (2018) Psychiatric Disorders in Refugees and Internally Displaced Persons After Forced Displacement: A Systematic Review. *Front. Psychiatry* 9:433. doi: 10.3389/fpsyt.2018.00433.
54. Morris T. UNHCR, IDPs and clusters. *FMR*. 2005. No. 25.
55. Moyseienko K., Poliarina Y. General principles of social security improving for internally displaced persons in the areas of implementation of international oecd/kcp evaluation criteria. *State and regions. series: economics and business*. 2020. No. 3(114). URL: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-3-35>
56. Orchard P. Protecting the internally displaced: rhetoric and reality. 2018
57. Porter M., Haslam N. Predisplacement and postdisplacement factors associated with mental health of refugees and internally displaced persons. *Jama*. 2005. T. 294, № 5. C. 602. URL: <https://doi.org/10.1001/jama.294.5.602>

58. Ukraine Refugee Situation. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
59. Ukrainian Homecoming: A Study of Refugee Returns from Poland. NRC. URL: <https://www.nrc.no/resources/reports/ukrainian-homecoming-a-study-of-refugee-returns-from-poland/>
60. UNESCO. Reporting on migrants and refugees: handbook for journalism educators / ed. by S. Fengler, M. Lengauer, A.-C. Zappe. rich Brost Institute for International Journalism (Germany), 2021. 304 p.
61. Update on forced displacement around ukraine. Center for Strategic and International Studies |. URL: <https://www.csis.org/analysis/update-forced-displacement-around-ukraine>
62. Zhvanko L. Refugees and emigrants in europe: retrospective view of the problem (1914 – 2015). European historical studies. 2020. No. 15. P. 87–101. URL: <https://doi.org/10.17721/2524-048x.2020.15.7>

Перелік публікацій здобувача надрукованих за матеріалами роботи:

63. Рябущенко Є., Саміташвілі В. Особливості організації соціальної роботи з дітьми із числа внутрішньо переміщених осіб. // Матеріали II-Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) «Пріоритети особистості в навчанні дітей з особливими освітніми потребами в сучасних умовах» (11 – 12 квітня 2023 р., Полтава, ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”). 2023. С. 84-86.

**Стандарт надання гуманітарної допомоги
БО «Харківський благодійний фонд «Благо»**

Стандарт надання гуманітарної допомоги БО «Харківський благодійний фонд «Благо» розроблено на основі Основного гуманітарного стандарту якості та відповідальності (CHS) — це добровільний кодекс поведінки, який описує основні елементи принципів, підзвітних та якісних гуманітарних дій.

Особи, які надають гуманітарні послуги від імені БО «ХБФ «Благо» беруть на себе зобов'язання перед тими, кому ми допомагаємо реагувати на кризу.

Зобов'язання орієнтовані на покращення гуманітарної допомоги.

«Ми зробимо все можливе, щоб:

- Зрозуміти та задовольнити ваші потреби.
- Надати підтримку, коли вам це потрібно.
- Надати підтримку, яка допоможе вам відновитися і підготує вас до реагування на подібні надзвичайні обставини в майбутньому. Ми вам не зашкодимо.
- Повідомити вас про підтримку, на яку ви можете розраховувати, і про те, як до вас повинні ставитися. Ми зробимо все можливе, щоб дати вам право голосу при прийнятті рішень щодо наданої підтримки.
- Переконатися, що ви можете повідомити про проблеми, якщо ви незадоволені підтримкою, яку ми надаємо, або тим, як наші співробітники ставляться до вас. Ніхто вам не нашкодить, якщо ви подаєте скаргу. У відповідь на скарги ми вживатиме необхідні заходи.
- Працювати разом з іншими організаціями, які надають підтримку. Ми намагаємось об'єднати наші знання та ресурси, щоб краще задовольнити ваші потреби.
- Вчитися на досвіді, щоб підтримка, яку ми вам надаємо, з часом покращувалась.
- Переконатися, що люди, які працюють у нас, мають необхідні навички та досвід, щоб підтримати вас.
- Керувати ресурсами відповідальним чином, обмежуючи зайві витрати для найкращого результату для вас.

Примітка: поняття «ресурси» стосується всіх речей, таких як матеріали, гроші та медичне обслуговування, які ми використовуємо для підтримки людей, які постраждали унаслідок надзвичайних обставин.

Надзвичайні ситуації також можуть принести нам проблеми. Тому, хоча ми завжди намагаємось виконувати взяті на себе зобов'язання, іноді нам це не вдається. Але ми вчимося і з часом вдосконалюємось. Тому це є добре і необхідно заохочувати тих, кому ми допомагаємо відчувати себе в безпеці, давати зворотній зв'язок.

Президент БО «ХБФ «Благо»

Анна КАЗУСЬ

АНКЕТА

Відповідаючи на питання даної анкети ви допомагаєте покращити систему соціального захисту внутрішньо переміщених осіб

1. Скільки вам років

2. Дата заселення у гуртожиток

3. Ви проживаєте самі або з родичами?

4. Чи маєте ви неповнолітніх дітей (якщо да, яка кількість)

5. Чи відносите ви до якоїсь категорії?

а) садинокі

б) непрацевдатні

в) багатодітна сім'я

г) наявність інвалідності

д) інше _____

6. Які були у вас потреби на момент заселення у гуртожиток?

7. За період проживання у гуртожитку які потреби були покриті?

8. Хто із фахівців вам допомагав у закритті потреб?

а) соціальний працівник

б) психолог

в) юрист

г) комендант

д) інші _____

9. На сьогоднішній день які потреби залишились актуальними?

10) На вашу думку хто вам допоможе їх закрити

Дякуємо вам за приділений час!

Опитувальник сильних сторін і труднощів (SDQ)
(Для дітей від 12-17 років)

Ім'я та прізвище _____

Вік _____ ☐ Хлопчик ☐ Дівчинка

Дата анкетування _____

Код _____

Питання	Неправда	Частково правда	Абсолютна правда	Немає відповіді
1.Я стараюсь быть добрым к другим людям. Мне важны их чувства (Он/она вежлив/а с другими, Он/она не оскорбляет и не насмехается над другими).				
2.Я беспокоен, я не могу долго оставаться на месте. (Он/она не может сидеть на одном месте дольше нескольких минут, Он/она совершает много движений).				
3.У меня часто болит голова, желудок или меня тошнит (Он/она страдает от головной боли, Его/ее тошнит).				
4.Я обычно делюсь с другими, например, компакт-дисками, играми, едой (Он/она разрешает своим друзьям, братьям, коллегам пользоваться его/ее вещами. Он/она не расстраивается, если его/ее друзья играют с его/ее вещами).				
5.Я очень злюсь и часто теряю самообладание (Он/она сердится на родителей, друзей, если ему/ей что-то не нравится).				
6.Я бы предпочел быть один, чем с ровесниками (Он/она любит сидеть один в комнате, Он/она не любит социальные отношения, взаимоотношения, ходить в гости. Он/она любит играть в одиночестве).				
7.Обычно я делаю то, что мне говорят (Он/она послушен/а своей семье, Он/она выполняет домашнее задание, обязанности).				
8.Я много волнуюсь (Он/она всегда боится, что с ним/ней или с его/ее семьей случится что-то плохое).				
9.Я помогаю, если кто-то обижен, расстроен или плохо себя чувствует				

<i>(Он/она помогает другим, когда это необходимо).</i>				
10.Я постоянно мечтаю или ерзаю <i>(Он/она активен/на, когда сидит)</i>				
11.У меня есть один хороший друг или больше <i>(Он/она спрашивает о своем друге, Он/она должен всегда видаться или навещать своих друзей).</i>				
12.Я часто дерусь. Я могу заставить других людей делать то, что я хочу <i>(Он/она создает много проблем, Он/она любит доминировать над другими и быть лидером)</i>				
13.Я часто бываю несчастен, подавлен или плаксив <i>(Он/она всегда грустный, Он/она не в состоянии подавить свои чувства, Он/она всегда плачет).</i>				
14.Я обычно нравлюсь другим людям моего возраста <i>(У него/нее много друзей и он/она их любит).</i>				
15.Я легко отвлекаюсь. Мне тяжело сосредоточиться <i>(У него/нее недостаток внимания, Он/она отвлекается, если он/она читает или смотрит телевизор и слышит разговор одного из своих друзей).</i>				
16.Я нервничаю в новых ситуациях. Я легко теряю уверенность в себе. <i>(Он/она не принимает мнения других, Он/она цепляется за свои взгляды, Он/она не уверенный в себе).</i>				
17.Я хорошо отношусь к младшим детям <i>(Он/она заботится о своих друзьях и играет с ними - соседями, сестрами и братьями).</i>				
18.Меня часто обвиняют во лжи или обмане <i>(Он/она не говорит правду, Он/она всегда расстраивается, когда он/она играет и проигрывает, Он/она уходит от проблемы и пытается быть жертвой, если он/она является причиной проблемы).</i>				
19.Другие дети или подростки дразнят меня или издеваются надо мной <i>(Его/ее высмеивают и контролируют другие, Он/она не защищается).</i>				
20.Я часто предлагаю помощь другим (родителям, учителям, другим детям) <i>(Он/она обладает чувством инициативы, предлагает - оказывает услуги бесплатно, чтобы помочь своим братьям, сестрам, семье, друзьям).</i>				

21.Я думаю, прежде чем что-то делать. <i>(Он/она осторожны в своих действиях, У него/нее есть план наперед, Он/она осознанно подходит к своим действиям).</i>				
22.Я беру чужие вещи из дома, школы или других мест <i>(Он/она берет - одалживает вещи у своих друзей, не возвращая их обратно).</i>				
23.Я лучше лажу со взрослыми, чем с ровесниками <i>(Он/она любит проводить время с пожилыми людьми, родителями, бабушкой, дедушкой).</i>				
24.У меня много страхов, я легко пугаюсь. <i>(Он/она боится темноты, Его/ее легко напугать, например, с помощью насекомых).</i>				
25.Я заканчиваю работу, которой занимаюсь. У меня хорошее внимание. <i>(Он/она делает домашнее задание, Он/она внимателен/а, Он/она очень сосредоточен на уроках).</i>				

№	Вік	Стать	Час мешкання в гуртожитку (місяців)	Одинокий чи з родичами	Неповнолітні діти	Чи відноситься до категорій:			Потреби на момент заселення	Покриті потреби за період проживання	Хто допомагає:					Актуальні потреби	Хто допомагає закривати потреби
						Одинокі- непрацездатні	Люди з інвалідністю	інша категорія			соц.працівник	психолог	юрист	комендант	інші		
1	63	ж	1	з родиною	0				-	-						-	-
2	64	ж	18	з родиною	0	1			посуд, взуття	все закрили		1		1		кухонний набір	волонтери
3	42	ж		з родиною	1			1	посуд, постільна	-				1		взуття, посуд	волонтери
4	39	ж	3	одна	0		1		посуд, закрили	все закрили	1		1			їжа, ліки	волонтери
5	64	ж	15	з родиною	0			1	посуд, постільна	все закрили	1		1			їжа, гігієна	волонтери
6	76	ж	7	одна	0	1			все	покрили	1	1		1		житло	Керівник
7	33	ж	3	з родиною	2			1	Ні в	все		1				немає	---
8	55	ж	7	з родиною	0			1	посуд, постільна	все закрили	1	1		1		взуття 38р	волонтери
9	56	ч	12	один	0	1			їжа, гігієна	все закрили	1					їжа, гігієна	волонтери
10	69	ж	5	одна	0		1		посуд, постільна	закрили частково					1	все є	волонтери
11	49	ж	7	з родиною	0		1		посуд, постільна	закрили частково	1			1		немаю	

12	75	ж	18	з роди ною	0		1	посуд , постіл ьна	все закрил и	1	1	1	1		їжа, ліки,г ігієна	соц.п раців ники
13	77	ж	12	з роди	0		1	їжа, ліки,	все закрил	1	1		1		взутт я,	соц.п раців
14	61	ж	6	одна	0		1	посуд , постіл ьна	все закрил	1					взутт я	соц.п раців
15	64	ж	7	одна	0		1	посуд , постіл ьна	все закрил и	1	1				не маю	
16	27	ж	4	з	1		1	гігієна	все	1	1		1		не	
17	56	ч	3	один	0		1	посуд , постіл ьна	все закрил и				1		Зимо ве одіял о,	воло нтер и
18	75	ч	18	один	0	1							1		зимо ве	воло нтер
19	63	ч	36	один	0		1						1			
20	57	ж	19	з роди ною	0		1	посуд , постіл ьна	все закрил и	1	1	1			ліки	воло нтер и
21	68	ж	18	з роди	0		1	житл о	все закрил	1	1	1	1		житл о	Керів ницт
22	51	ж	18	з роди ною	0		1	житл о, їжа,	все закрил и	1			1		житл о, їжа,	воло нтер и
23	72	ж	18	одна	0		1	посуд , постіл ьна	закрил и частко во		1	1	1		ліки, одяг	воло нтер и, соц.п
24	71	ч	24	один	0	1		житл о,		1			1		взутт я,одя	соц.п раців
25	69	ж	18	одна	0	1		житл о	закрил и				1		ліки	соц.п раців
26	66	ж	18	одна	0	1		житл о	закрил и				1		стро й	соц.п раців
27	67	ж	4	одна	0	1		житл о, постіл ьна	все закрил				1		житл о	
28	47	ж	7	з	1	1	1	посуд	все		1	1	1		грош	воло
29	43	ж	19	з роди ною	1		1	дит. одяг, взуття	закрил и частко	1					канц това ри,	соц.п раців ники
30	54	ж	3	з роди ною	1	1		їжа	все закрил и	1	1		1		ліки, зимо	воло нтер и

31	64	ч	18	з роди ною	0			1	житл о	закрил и частко во	1	1	1	1		їжа, ліки, гігієна, зим	
32	62	ж	17	з роди ною	1			1	посуд , постільна білиз на, одеж а, їжа, гіг	закрил и частко во		1		1		посуд, постільна білизна, одежа, їжа, гі	БФ, воло нтер и
33	19	ч	3	один	0			1	посуд	все		1				грош	не
34	63	ж	18	з	0		1		одяг	все	1			1		їжа,	воло
35	65	ж	8	з роди ною	0		1		посуд , постіл	закрил и частко		1	1	1		грош і, побу	
36	85	ж	14	одна	0	1			посуд , постіл	все закрил и	1			1			
37	63	ч	12	з роди ною	0			1	посуд , постіл	закрил и частко				1			
38	69	ж	18	з роди ною	0			1	посуд , постіл	закрил и частко			1	1		постільна білиз	воло нтер и
39	68	ж	0,5	з роди ною	0			1	посуд , постільна	закрил и частко во				1		постільна білиз	воло нтер и
40	71	ж	18	з роди ною	0			1	житл о, їжа,	все закрил и	1	1		1		житл о, зимо	воло нтер и,
41	58	ч	8	один	0			1	посуд , постіл	все закрил и	1		1	1		їжа, миючі	БФ, воло нтер
42	55	ж	12	одна	0			1	житл о,	закрил и				1			воло нтер
43	28	ж	12	одна	0			1	житл	закрил				1		їжа,	
44	68	ж	7	з	0	1		1		закрил				1			
45	70	ч	18	з	0			1								житл	
46	65	ч	6	один	0		1		їжа,	закрил	1			1		взутт	
47		ж	3	з роди ною	1			1	посуд , постільна білиз	нічого						посуд, постільна білиз	

48	34	ж	4	з роди ною	1		1	посуд, постільна білиз	закрил и частко во						комп'ютер для навчання	
49	40	ж	4	з роди ною	1		1	матра с, постільна білиз	закрил и частко во	1			1		матрас, постільна білиз	
50	61	ж	4	з роди ною	0		1	матра с, постільна білиз на	закрил и частко во	1			1		матрас, постільна білиз на,	
51	65	ж	6	з роди ною	0		1	матра с, постільна	закрил и частко во	1			1		посуд, постільна	воло нтер и
52	61	ж	3	з роди ною	0		1	одеж а,взут тя, матра	нічого	1			1		одеж а,взут тя, матр	
53	61	ж	2	з роди ною	0		1	матра с,посуд, постільна	закрил и частко во						матрас,по суд, постільна	
54	77	ж	14	одна	0	1		житл о,	закрил и		1		1		гум. Допо	
55	68	ж	18	одна	0	1		житл о			1		1		гум. Допо	
56	19	ч	8	з роди	0		1	посуд, и	закрил и						їжа,гі гієна,	БФ, воло
										27	20	10	39	1		воло нтер

Ресстраційний лист

Заходів для дітей у межах реалізації проєкту "Розвинена дитина - успішна країна"

За адресою: _____

Форма заняття та тема _____

№	Дата	ПІБ особи	Дата народження	Номер телефону	Статус ВПО

[illegible]

МЕМОРАНДУМ ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ ТА СПІВПРАЦЮ № _____

м. Харків

«____» _____ 202_ року

Благодійна організація «Координаційний гуманітарний центр» (далі за текстом – БО «КГЦ»), в особі Голови правління _____, який діє на підставі Статуту, з одного боку, та

_____ (далі за текстом – _____), в особі _____, який(а) діє відповідно до Статуту, далі спільно поіменовані Сторони, а кожен окремо Сторона, уклали цей Меморандум про взаєморозуміння та співпрацю (далі – Меморандум) і погодили такі його умови:

Стаття 1**Загальні положення**

1.1. Метою Меморандуму є розвиток співробітництва у сфері проведення соціальних та благодійних заходів, надання допомоги соціально незахищеним верствам населення, зокрема, але не виключно малозабезпеченим, багатодітним родинам, особам похилого віку, людям з інвалідністю, дітям-сиротам, переселенцям, тимчасово переміщеним особам тощо, проведення спільних дій по евакуації населення (діти, інваліди тощо) з зони активних бойових дій.

1.2. Сторони відзначають, що обмін знаннями та досвідом відповідає інтересам Сторін та усвідомлюють, що спільні інтереси можуть бути досягнуті швидше і більш ефективно завдяки об'єднанню зусиль і ресурсів обох Сторін.

1.3. У процесі співробітництва Сторони зобов'язуються будувати свої взаємовідносини на принципах законності, добросовісності, добровільності, рівноправності, доцільності, прозорості та відкритості, взаємної відповідальності за результати співпраці.

1.4. Відповідно до умов Меморандуму, Сторони погодили, що предметом їхньої співпраці є взаємодопомога у реалізації статутних цілей, програм та проектів Сторін.

1.5. Для реалізації мети цього Меморандуму, Сторони погодили такі напрямки співпраці:

- спільна участь у збільшенні обсягу та якості допомоги, що надається громадянам України через волонтерів та/або волонтерські організації, які мають офіційний статус;
- систематизація діяльності з обліку видачі допомоги громадянам України (іноземці, особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах) через волонтерів та/або волонтерські організації, які мають офіційний статус;
- налагодження договірних відносин з об'єднаними територіальними громадами (далі за текстом – ОТГ) яким надається системна допомога, а також забезпечення їх реалізації;
- проведення спільних заходів з пошуку фондів в Україні та за кордоном для надання допомоги місту Харків та Харківської області;
- спільна участь, за наявності фінансової можливості Сторін, у проведенні страхування життя і здоров'я волонтерів, що пов'язані з будь-якою із Сторін договором на провадження волонтерської діяльності;
- інші напрями, що прямо не заборонені чинним законодавством України та відповідають статутним цілям Сторін.

Стаття 2**Форма взаємовідносин**

2.1. Сторони, з метою реалізації положень цього Меморандуму та відповідно до узгоджених напрямів співпраці, з урахуванням існуючих ресурсів, можуть реалізовувати наступні заходи та форми співробітництва:

- надавати необхідні консультації;

- розподіляти гуманітарну допомогу в об'ємі який обговорено Сторонами;
- розробляти та надавати відповідні документи по обміну гуманітарною допомогою;
- організовувати та провадити необхідні тематичні заходи з метою забезпечення проведення спільної визначеної діяльності;
- організовувати та проводити евакуацію населення;
- проводити іншу діяльність, що передбачена статутами Сторін та чинним законодавством України.

2.2. Сторони спільно:

- залучають фізичних та/або юридичних осіб до спільних проєктів та/або заходів;
- надають своїх спеціалістів для виконання (за згодою) спільних завдань;
- надають (за згодою) необхідну для виконання завдань інформаційну та матеріальну;
- беруть участь у організації та проведенні заходів;
- інформують про виконання заходів, що провадяться у рамках співпраці, зазначених у п.2.2. цього Меморандуму.

2.3. Перелік форм та засобів співпраці не є виключним, Сторони готові брати на себе й інші зобов'язання в рамках чинного в Україні законодавства, що будуть необхідні задля ефективної реалізації цілей цього Меморандуму.

2.4. Сторони можуть використовувати назву, символіку або інші атрибути іншої Сторони при посиланні на цей Меморандум як підтвердження співпраці між ними.

2.5. Сторони мають право на розповсюдження спільно розроблених та підготовлених матеріалів лише за умови обов'язкового посилання на участь іншої Сторони.

2.6. Представники сторін в разі необхідності за домовленістю зустрічаються для обговорення питань співробітництва. Контакти також здійснюються шляхом обміну листами, у тому числі в електронній формі за наступними реквізитами:

2.6.1. Уповноважена контактна особа БО «КГЦ»:

П.І.Б.:

тел.:

e-mail:

2.6.2. Уповноважена контактна особа ____ « ____ »:

П.І.Б.: _____

тел.: _____

e-mail: _____

2.7. Умови, що містяться в цьому Меморандумі, не можуть тлумачитись як дозвіл будь-якій Стороні діяти в якості агента або представника іншої Сторони, або брати на себе будь-які зобов'язання, або створювати будь-які зобов'язання для іншої Сторони без попередньої письмової згоди такої Сторони.

2.8. Кожна Сторона несе відповідальність за власні витрати, понесені у зв'язку з цим Меморандумом або передбачені ним. Якщо Сторони погоджуються використовувати або залучати консультантів чи інших сторонніх радників для надання консультацій щодо доцільності, або для створення концептуальних документів, пов'язаних з потенційними напрямками співпраці для будь-якої іншої взаємодії, безпосередньо пов'язаної з цим Меморандумом, такі витрати будуть розподілені порівно між Сторонами, або іншим чином за домовленістю Сторін.

Стаття 3

Права та обов'язки Сторін

3.1. Сторони мають право в процесі взаємодії використовувати власний інтелектуальний ресурс, розробки і нововведення, репутацію, існуючі ділові зв'язки, професійні та управлінські якості

своїх членів, спільний та інтелектуальний ресурс Сторін, а також інші відповідні нематеріальні активи.

3.2. Сторони мають право надавати один одному інформацію, яка має значення для взаємодії та досягнення мети Меморандуму.

3.3. Сторони зобов'язуються підтримувати ділові, громадські контакти та вживати всіх необхідних заходів для забезпечення ефективності та розвитку ділових і громадських зв'язків, всіляко сприяти розвитку інших форм взаємодії для досягнення мети Меморандуму;

3.4. Сторони зобов'язуються своєчасно забезпечувати один одного необхідними для виконання мети цього Меморандуму відомостями, матеріалами, документами та іншими даними у формі і в строки, які сприятимуть її оперативному використанню.

3.5. Сторони зобов'язуються утримуватися від дій, які можуть заподіяти репутаційну, матеріальну, моральну або іншу шкоду іншій Стороні.

3.6. Сторони несуть відповідальність, передбачену чинним законодавством України, за розголошення чи використання конфіденційної та іншої інформації, будь-яких документів чи відомостей у власних інтересах (у тому числі комерційних) та за діяльність прямо чи опосередковано спрямовану на дискредитацію іншої Сторони у суспільстві, органах влади, контролюючих та правоохоронних органах тощо.

Стаття 4

Конфіденційність

4.1. Вся інформація, отримана Сторонами Меморандуму під час розв'язання питань, пов'язаних (прямо чи опосередковано) з предметом цього Меморандуму; інформація, яка є закритою для однієї із Сторін і яку було відкрито іншій Стороні, є конфіденційною і становить таємницю, яку Сторони не мають права розголошувати без письмової згоди Сторін, а також використовувати проти іншої Сторони під загрозою застосування передбачених законодавством України санкцій.

4.2. Сторони гарантують одна одній, що під час дії Меморандуму та після закінчення строку його дії не використовуватимуть у власних інтересах та (або) в інтересах третіх осіб (включно комерційне розповсюдження, безоплатну передачу та ін.) інформацію, яку стало відомо внаслідок виконання Меморандуму та було визначено Сторонами конфіденційною.

4.3. Цей Меморандум (факт його існування, сам документ тощо) не є конфіденційним і його може бути відкрито опубліковано повністю, зокрема, за підписами й печатками Сторін.

Стаття 5

Строк дії Меморандуму. Порядок внесення змін

5.1. Цей Меморандум набуває чинності з моменту його підписання Сторонами та діє протягом 12 місяців від дати його укладення (дата у правому верхньому куті першої сторінки цього меморандуму).

5.2. У разі припинення дії цього Меморандуму, заходи, які було розпочато на підставі Меморандуму і не завершено протягом строку його дії, тривають і завершуються згідно з умовами, які були раніше узгоджено Сторонами за винятком випадків, коли завершити ці заходи неможливо.

5.3. Положення цього Меморандуму може бути змінено або доповнено за згодою Сторін і оформлено Додатковими угодами до цього Меморандуму, які підписуються кожною із Сторін і є невід'ємною частиною цього Меморандуму.

5.4. У випадку, якщо будь-яка із Сторін втрачає зацікавленість у подальшій взаємодії в рамках цього Меморандуму, така Сторона має право в односторонньому порядку припинити дію цього Меморандуму шляхом направлення відповідного письмового повідомлення іншій Стороні щонайменше за 10 календарних днів до бажаної дати припинення.

Стаття 6

Прикінцеві положення

- 6.1. Сторони можуть спільно здійснювати взаємодію з третіми особами.
- 6.2. Меморандум не впливає на раніше досягнуті домовленості та/або вже укладені Сторонами угоди, а також будь-які угоди або домовленості між Сторонами та третіми сторонами.
- 6.3. Будь-які спірні питання щодо тлумачення або застосування цього Меморандуму вирішуються шляхом консультацій і переговорів.
- 6.4. Меморандум складено за повного розуміння Сторонами його умов та термінології українською мовою у двох аутентичних примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної із Сторін.
- 6.5. Назви статей цього Меморандуму використовуються лише для зручності та жодним чином не впливають на їх зміст і тлумачення.
- 6.6. Укладення цього Меморандуму відповідає інтересам Сторін, волевиявлення яких є вільними, усвідомленими та відповідає реальній домовленості Сторін.

РЕКВІЗИТИ СТОРІН

--	--